

**Megérkeztünk
Meggérdeztük a gyerekeket**

Lehet-e a mai világban hazugság, színlelés nélkül élni?

Miként vélekednek az emberi „gyarló” tulajdonságról?

Mottó: „Lányok, fiúk: Mért dicséri a kakast a kakukk? Mert visszadicséri a hazug!” (Krilov)
Sajnálatos dolog, hogy az ember elkezdett hazudozni, és átadta más embereknek, akik szintén másoknak és így tovább.

A mai világban egyre több és több ember a hazugságból él. Valamit tenni kéne a hazudozók ellen, de senki sem tudja, hogy mit. A köztudatban összekeverik azt az embert, aki hazudik, avval, aki nem mond igazat! Pedig a különbség igen nagy. Lehet, hogy aki nem mond igazat, azt valami kényszeríti erre, de az is lehet, hogy jó szándékból kerüli az igaz kimondását.

Az is igaz, hogy ha nem lennének füllentők, akkor minden olyan egyszerű lenne, és talán még unalmas is. Persze ezt nem úgy kell értelmezni, hogy szerintem „Éljen a hazugság!” Csak mindössze egy kis füllentés néha, elvértve.

A színlelés az más! Ezt sem kéne tenni az embereknek. Mindenkinek meg kéne mondani a szemébe a véleményünket. Ám lehet, hogy ez súlyos következményekkel járna, de az is lehet, hogy az illető fél, hogy esetleg a másik úgy felkapja a vizet, és bosszúból rosszat tesz neki. Még az is elképzelhető, hogy az illetőt nem akarják megbántani azzal, hogy olyan rossz róla a véleményünk.

Szerintem a színlelés nem jó, mert valaki másban gyanús képet alkotunk magunkról. Ez nagyon kellemetlen lehet, mert valaki azt hiheti, mondjuk Józsiáról, hogy segítőkész, kedves, de ha megkéri valamire, akkor csak morog és látszik, hogy nem szívesen segít. A hazugságnak sok fokozata van: Lehet csak azért hazudni, mert valaki eggyel több csokit vett el, de lehet pénzlopásról is hazudni. A kisebbek inkább csak csínyek, szinte nem is rosszak, de a nagyobb hazugságoknak súlyos következményei lehetnek.

Szerintem a hazugság sem szép dolog. Főleg, mikor az ember szemrebbenés nélkül behazudozik a másik szemébe.

Aki színlel, az a legocsmányabb, legundorítóbb ember a világon! A hazugságra visszatérve eszembe jut egy mondás: „Aki hazudik, az fél.” De van egy dal a Nagy Ferótól:

„Aki hazudik, az csal, aki hazudik, az lop, hazudni, csalni csúnya dolog!”

Én tisztelem az osztályfőnököm személyét és egyenességét. Ezt tiszta szívből mondom!

Sokan azt mondják, hogy aki szereti a feletteseit, az egy talpnyaló, de ez nem igaz.

A hazugság egy undorító dolog. Még elképzelni is rossz, hogy egyik ember a másiknak szemtől szembe hazudik.

Ha pedig egyszer hazudik valaki, akkor jön utána a többi. A végén már annyira benne van a

bajban, hogy nem tud kikecmeregni belőle. És folyton csak hazudik és hazudik.

A színlelésről sem jobb a véleményem. Az ember először azt mondja egy másik embernek, hogy te ilyen okos, meg ilyen szép vagy stb., amikor elmegy, akkor pedig pont az ellenkezőjét gondolja. Hát ez valami borzalmas! Biztos, hogy enélkül is meg lehet élni a mai világban, akármilyen rossz is az élet! Szerintem nagyon is igaz az a mondás: „A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.”

Egyenesebb út, ha az igazat mondjuk. A színleléssel sem értek egyet, mert mire jó az, ha az ember kettős játékot űz.

Úgyis le fog lepleződni egyszer. Hazugság. A legbecstelenebb dolog a világon.

Vállalja el mindenki a rossz cselekedetét, merje bevallani. Úgy éljen az ember, hogy a lelkiismerete tiszta legyen. Már akinek van! A legdrágább kincs a becsület, és ha elveszti valaki, már nem igazi ember. Szomorú dolog; hogy az emberiség idáig jutott, hogy hazudnak meg színlelnek. Ismerje be az ember ha tévedett, és ha mégis rosszat cselekedett, tegye jóvá! Megtisztul a lelke. A legdrágább kincs a becsület, ezért vigyázzunk rá, hogy, ne veszítsük el!

Szerintem szükség van a mai világban hazugságra és színlelésre. Hazugság azért „kell”, mert már ebben a világban talán a legbecsületesebb ember is hazudik, színlel. Néha „muszáj” hazudni, különben becsapnak és eltaposnak, anélkül, hogy észrevenném. Vagyis szerintem ebben a világban már nem nagyon hihet az ember senkinek, és néha rászorulunk a hazugságra. Pedig az igazságot, a valót mindig ki kéne mondani, néha még akkor is, ha valakit ezzel nagyon megbántunk.

Az az ember, aki csak színleléssel tud jól keresni, az nem becsületes, nincs benne önérzet, és nincs benne emberi tartás. Én azt az embert jobban tudom becsülni, értékelni, aki nem forog körbe a főnökei körül. Szeretem az őszinteséget.

A hazugság?! Egyáltalán nem értékes dolog. Vannak olyan emberek, akikből kinézem a hazugságot. A szemükből!

A mai világban senki sem tökéletes. Mindenki hazudik, vagy színlel egy kicsit. Valaki kisebbet hazudik, vagy szimulál, van aki nagyobbat. Szerintem a parlamentben is hazudnak, csak azért, hogy maguknak szerezzék meg a nagyobb hatalmat!

Rosszindulatból soha nem mondanék rosszat senkinek, hazudni se hazudnék. Szüleimnek például soha nem tudok hazudni, még ha akarom, akkor se. De másnak – bevallom őszintén – szoktam, de csak valami célból, céltalanul soha. Szerintem ezek a ritka, talán nagyobb hazugságok ártalmatlanabbak, mint a kicsi, sűrű, céltalan hazugságok, amik csak megzavarják az embert. Az apró hazugságok rokonai a színlelésnek. És ezt már én sem tűröm el. Nem szeretem, ha előttem színészkednek, de hosszabb ideig én sem tudnék valamit színlelni. Akarva, akaratlanul, csak kicsúszna a számon az igazság, és ennek semmi értelme, hiszen a másik csak megvetne. Akkor meg minek? Nem érdemes színlelni, talán még hazudni sem!

A mai világban az embert becsapják különböző dolgokkal. Ez nem becsületes, és ha ez egyszer kiderül, nem lesz jó vége. Színlelni sem a legjobb, mert rosszul esik, ha valakinek a háta mögött beszélnek, nem a szemébe mondják meg a hibáit. Sajnos ma már az emberek

többsége ilyen. Kevés az olyan, aki azt mondja: „Nézd, ez nekem így nem jó”, vagyis megmondja a véleményét. Én jobban szeretem, ha az igazat mondják.

Hiszen sokkal jobb mindennap tiszta lelkiismerettel ébredni!

A színlelésről azt gondolom, hogy nem jó más arcot mutatni, mint ami az igazi.

Erre számtalan példát lehetne mondani. Lassan elérünk oda, hogy több lesz a színlelő, mint a becsületes, nyíltan szembenéző, rokonszenves ember.

Hazudni tisztességtelen dolog. Én nem tartom fontosnak a hazugságot az életben. Nem értek egyet azokkal az emberekkel, akik a véleményüket a mások háta mögött mondják meg. Ha már valaki rossz véleménnyel van a másikról, az legalább mondja az igazságot és ne a háta mögött. Úgy gondolom, hogy a hazugság és a színlelés nem tartozik az emberhez, ugyanúgy mint a csúnya beszéd sem.

Én nem bízom és nem is szeretem, ha hazudnak nekem, mert abban a személyben én többet már nem tudok bízni.

Nem is tudom mi értelme van hazudozni, előbb-utóbb úgyis kiderül. Azt mondják, a gyerekek hazudnak a legtöbbit. Nem is tudom. Talán van benne valami. De azért a felnőttek se kutyák! Tisztelet a kivételnek. Sajnálattal írom le, de szerintem ebben a világban egyre többen fognak hazudni.

A színlelés meg a másik fele. Én nem értek egyet egyes diákokkal, mert amikor egymással beszélnek, agyondícsérik egymást, holott gyűlölet fogja el őket. Én, ha valamelyik diákkal nem értek egyet, a szemébe mondom a véleményemet, még akkor is, ha rosszul esik neki. Talán később tud magán változtatni. (Remélem!)

(Szabó Judit, Szeredi Tamás, Győri Annamária, Haeffner Dóra, Eisenhauer Krisztina, Szekeres Kati, Bódi Krisztina, Nagy Zoli, Reszler Bea, Máté Júlia, Bene Béla, Lakatos Zsolt, Csuti Judit) írásaiból válogatta:

Szemán Éva

Levél egy régi tanítványhoz Kedves Lavinia!

Örülök, hogy levelezésünk lassan egy nemes tradícióvá forrja ki magát, bár a grafomán szenvedély hevülete – az elmúlt idők átlagát tekintve – egyáltalán nem nevezhető eltúlzottnak. Közérzetem és halmazállapotom – amennyiben nem csupán formális kérdésre ragadtattad magad – meglehetősen változó, és olykor-olykor általam is csak fenntartással kezelt fogalmakkal illelhető; – persze szoros oksági viszonyban egynémely életemet érintő paradicsomi állapotokkal.

Tanulmányi előmeneteled illetően nincsenek szorongató aggályaim, de ha már felemlgetted: én is kérdeznék. Mit szölsz a történelmi mozgásokhoz? Azt mondd, tanuld a históriát becsülettel. De figyelsz is a kilúgozható törvényszerűségekre, a megvonható tanulságokra? Látod, és átlátod a folyamatokat? Érzed a ritmust? Az azonosságok, az ismétlések ritmusát a változó díszletek között is? Demokráciadiktatúra: oda-vissza! Már a görögöknél is volt

„gazdasági helyzet”, nemzetiségi probléma, reform és gondolatszabadság, csodálatos retorika, szárnyaló kultúra, de volt obstrukció, demagógia, mindenféle bűn és halál is. Az atomok azóta is mozgásban. Ciklikus körforgás! És tudod, mi általában az atommag anyaga? Az ember, a maga etikai állandóságával. Ezért nem tudott Isten sem beavatkozni a folyamatokba, noha nehezen meghaladható, mint „találmány”.

Voltaire az étlapon? Ez erkölcsi és esztétikai végrendeletemhez illő!

Tudod, ha az ember túlságosan földivé, esendővé és besorolhatóvá válik, romlanak a kilátási viszonyok. A filozófia nemcsak emel, de legfinomabb tápláléka is az emberi értelemnek. Biztatnálak!!!

Szerelmi ügyletekből – remélem csak átmenetileg – kiöregedtem, ezért ne várj tőlem se kritikát, se szösz! Talán csak egyet: „Akit szeretsz, annak igáját is húzod.”

Agatha Christie-nél unalmasabb dolog csak kevés lehet a világon. Minden önmérsékletet nélkülöző véleményem szerint, felettébb ráérős élethelyzetre vall őt nyomon követni, hacsak nem az angol nyelv kószolgatásának szent célja vezérel.

Allah irdatlan kegyelméből fakadólag, újabb színvonalas pletykák lengik körül szegény, ártatlan fejem. Érdekes, hogy mindenirányú szerényebb kiterjedéseim sem szolgálják a „hallhatatlanság” ügyét. A népi képzeletvilág balladatermő fantáziája szerint a tetszetősebb leánykáknak csapom a szelet. (Örülök, hogy igényességem tekintetében egyhangúak a kritikák!) Tettenérés még nem történt, de a gyanú hatalmas árnya lengi át életem minden kisszerű pillanatát.

Vigyázz te is, nehogy a szavaimból feltörő ősz, buja férfiszexuális megmértelyezze romlatlan képzeletvilágodat, és a romlás sarába taszítson! Mit mondjak? Megszelídült változatnak tűnik ahhoz képest, hogy korábban hatalmas testi erőm fitogtatása céljából bokáig tocsogtam kiskorú gyermekek vérében. (Persze, lehet, hogy nívós ütlegeléseim szüneteiben virgonckodom!) Volt egy olyan változat is, hogy bizonyára családom teljes elüldözése árán sikerült szert tennem ama tetemesebb mennyiségű szabadidőre, amelyet oly hasztalanul vesztegettem el holmi zenekarok, miegymás létrehozására. A múlt idézete pontos emlékezettel: „Nincs ennek családja?”

Megerősíthetlek, hogy valóban a hülyeség az egyetlen virulens életanyag, amelynél tényleg nem kizárt a reinkarnáció. Természetemből e zord idők drámaisága már kiveszőben, de azért nem árt engem szemmel tartani. Izgatottan várom hát az újabb fejleményeket! Az ismeretlen szerzőknek kijáró tisztelet hangján köszönöm az illetékeseknek, hogy erejüket meghaladó módon fáradoznak népszerűségem feljavításáért. Azért pedig, hogy a jó ízlést el sem vitatják tőlem, egyenesen hálás vagyok. Szakállas Kunigundák – bepótolt önismereteim szerint – tehát számításba se jöhetnek. Elzüllésem feletti őszinte megbánásom még némi mesterkéltséggel terhes. Hiába, az esendő ember viszonya a végső kérdésekhez már csak ilyen. Az ember rettenetes fajzat, „megszok” mindent.

Csoda-e, hogy Voltaire már a maga idejében ilyeneket tudott? „Az emberek általában hasonlítanak a kutyákhoz, vonítanak, ha a távolból más kutyákat hallanak vonítani.”

Martin a Candide-ből: „Vannak olyan tartományok, ahol mindenki szellemeskedik, s mindegyikben a legelső foglalkozás a szerelem, a második a rágalmazás, a harmadik az üres

locsogás.”

No, akkor helyben vagyunk!

Van egy hibám, amit még nem tudtam leküzdeni: emberszámba veszem a gyerekeket! Nem a merő tökéletlenség állapotának tartom a gyerekkort, és ennek megfelelően – már csak tisztából adódóan is – megpróbálok hatni. A többi már a felvevőközeg minőségén múlik. Másképp hatol a csigafuró a vajba, a deszkába és a vasba. Mást jelent a napsütés egy eszkimónak és egy négernek, egy aratómunkásnak és egy sütkérező csinibabának.

Ugyanaz a mondat mást jelenthet a nyugdíjas Józsi bácsinak, mint egy egyetemi tanárnak, mást jelenthet egy felszentelt lelkiatyának, mint egy útszéli boldogtalannak: mást és mást! Egyelőre a maszatos kis hazugságok jótékony homálya még megnyugtatóbb az önáltatáson nevelkedett „osztályharcos” tömegek számára. A társadalmi erkölcs moslékos dézsájában szépen megférnek a praktikus gonoszságok és a szende bűnbánatok. Évezredes koreográfiákról van szó! Sohasem a fegyverek ölnek igazából, hanem az aljas vagy fékezhetetlen indulatok. Ha tudnád, hány gyilkos vagy gyilkospalánta mászkál az utcán – elborzadnál! Olyan emberek, akik elkorcsosult érzelmeik, megtorpant egyedfejlődésük, emberrendűvé soha össze nem álló sorsuk, gumóba töpörödött értelmük folytán, nap mint nap ölnek: ha nem a cselekedeteikkel, a lelkükkel, kultúrájukkal, pusztá közelségükkel!

A túltengő képzelet reménytelen vállalkozása: talán lesz még másképp is!

Kedves Lavinia! Azon kevés számú tanítványaim között tartalak számon, akik érthették emberjobbító vállalásaim igéit; hiszen miért is emlékeznél rám különben? Örülök, hogy tekervényeimben máig tiszta kontúrokkal és is fenntarthatok egy helyet számodra. Tudod, hogy nekem nem állnak jól a válogatott jókívánságok, ezért túlcorduló líraiság helyett elégedj meg beszélgető soraim őszinteségével. Tekintsd e levelet egy újabb kapocsnak barátságunkhoz, mely úgy látszik, jól állja a sarat a szembemenetelő idővel.

Szeretettel: Korányi Tibor

Rogers-SZEMÉLYKÖZPONTÚ óvoda

I. Carl Rogers és a személyközpontú szemlélet

II. ROGERS-iskola

III. ROGERS-óvoda céljai

IV. Konkrét tervek

I. 1990 óta működik Budapesten (XII. ker.) a ROGERS-SZEMÉLYKÖZPONTÚ Iskola, mely szellemében, felfogásában erősen eltér a hagyományos iskoláktól.

Carl ROGERS (amerikai pszichológus, 1902-1987) terápiái során arra figyelte fel, hogy minél jobban bízott a hozzá forduló, elbizonytalanodott emberekben, s minél inkább el tudta fogadni máságukat, azok annál inkább magukra találtak, s képessé váltak problémájuk önálló megoldására. Ezzel szemben, ha ő, külső erőként tanácsokat adott volna, a beteg nem jutott volna el eddig az önállóságig, hiszen továbbra is függött volna a terapeutától. Felfogása szerint tehát a terapeutának nem szabad irányítani a beszélgetést, nem adhat tanácsokat, hanem értő figyelemmel, bizalommal, empátiával, elfogadással kell segítenie a klienst, hogy

maga jusson el a megoldásig.

Ezt nevezik személyközpontú (klienscentrikus) megközelítési módnak, melyet a pszichoterápiában, s a személyiségfejlesztésben egyaránt alkalmaznak. Nem módszer, inkább stílus, szemléletmód, melynek elsajátíthatósága az egyén személyiségétől függ.

II. Ezt a szemléletmódot képviselik a ROGERS-ISKOLÁBAN. Itt a tanulás a gyerekek személyiségéhez igazodik. A tanártói induló ismeretátadás helyett a gyerekek kíváncsiságára, tudásvágyára építenek és segítik az egyéni kezdeményezések kibontakozását. Ezáltal megváltozik a tanárok szerepe is: ismeretközli és számonkérő helyett biztató, segítő társként lépnek fel, akikhez lehet új információért, tanácsért fordulni, de rajtuk kívül az egész környező világ (könyvek, kiállítások, más felnőttek ...) is szolgálhatnak új ismeretekkel. Ezzel a hozzáállással kívánják a tanárok elérni a gyerekek nyitottságának fönntartását, valamint kialakítani az állandó, tudatos, önálló ismeretszerzésre való igényt és képességet.

III. A ROGERS-ISKOLÁhoz illeszkedő és annak szellemének megfelelő óvoda létrehozásán dolgozunk, hogy a miénkhez hasonló szemléletű családokból kilépő gyerekek mindjárt ebbe a légkörbe kerülhessenek.

Mi az óvoda célja?

A fent leírtakból következik, hogy elsősorban a gyerekek személyiségével kívánunk foglalkozni.

- Fontosnak tartjuk, hogy megtanulják megfogalmazni igényeiket, érzelmeiket, gondjaikat, véleményüket.
- Ismerjék meg saját adottságaikat, képességeiket, s az ebből származó lehetőségeiket.
- Arra is rá kívánjuk vezetni őket, mennyire fontos az egymásra való odafigyelés és a kapcsolatteremtés.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy családjuk szokásrendjét, kulturális hagyományait megismertethessék társaikkal, s ezáltal is gyakorolják a másság elfogadását.

Ebben az önmegismerő, önépítő munkában nem irányítjuk, hanem partnerük kívánunk lenni. Az óvónő szerepe is megváltozik: Nem vezeti, hanem segíti a gyerekeket abban, hogy maguk haladhassanak előre.

Hogyan segít?

- Meleg, elfogadható, családi légkört teremt.
 - Sok egyéni és közös beszélgetésen lehetővé teszi a gyerekek őszinte megnyilvánulását.
 - Lehetőséget, teret, eszközt biztosít az egyéni kezdeményezések kibontakozásához.
 - Csak akkor szól bele a gyerekek felfedező tevékenységébe, ha a gyerek igényli.
 - Nem előre végletesen eltervezett programmal megy be reggel, hanem alkalmazkodik a gyerekek mindenkori igényéhez, ötletéhez.
 - A nap folyamán együtt él és játszik a gyerekekkel – pl. együtt agyagoznak ... – miközben ötleteket, mozdulatokat lehet tőle ellesni – vagyis lehetőségként a gyerek előtt van a minta, de nem kell követni. Bárki járhatja a maga kudarcokkal is járó, de önállóan végigvitt fölfedező útját, melynek során számos új tapasztalattal gyarapszik.
- Az elméleti tudás (ének, vers ...) átadása se a nap egy meghatározott szakaszában történne.

Ezt is az együttélés hozza magával. Spontán kialakult tevékenységhez, szituációhoz kapcsolódva vennék elő az épp odaillő mondókat... stb. Akit megfog, még kéri és megtanulja. Akit nem, majd mást fog tudni.

Az egész év keretének az évszakokat választottuk. Miért? Mert elég tág teret nyújt az ismeretszerzésnek, mindenki által megtapasztalható, s mert a vegyes csoportokban minden gyerek megtalálhatja a maga szintjének megfelelőit.

Mikor tudja az óvónő ezt a személyiségfejlesztő feladatot jól ellátni? Csak akkor, ha előzőleg alaposan megvizsgálta saját személyiségét, fölmérte erényeit, s a fölismert hibákkal együtt – melyeken megpróbál változtatni –, el tudja fogadni önmagát. Ezáltal válik kiegyensúlyozottá, s ekkor fogja tudni elfogadni a gyerekeket is olyannak, amilyenek. Ez a bizalom segíti a gyerekeket fejlődésükben, a személyiségükben rejlő lehetőségek kiteljesítésében. Ez az önmegismerő, önfejlesztő folyamat soha nem zárul le. (Pedagógusainkat ROGERS-TRENINGEK szervezésével segítjük személyiségfejlesztő munkájukban.)

Az előzetes ismerkedés, többszöri beszélgetés során kiválasztott családokkal igen szoros kapcsolatot szeretnénk kiépíteni. Partnerökké szeretnénk válni gyermekük optimális fejlődése érdekében. Ennek alapfeltétele, hogy az első pillanattól kezdve őszinte, nyílt kommunikáció legyen köztünk. Rendszeres egyéni-, és havonkénti együttes beszélgetéseket tervezünk, ahol mindenki elmondhatja kétségeit, gondjait, örömeit. Nagyon szeretnénk megadni annak a lehetőségét, hogy a gyerekek minél többet lehessenek a családban, ezért biztosítjuk, hogy a nap folyamán bármikor érkezhessenek és mehessenek haza. Az óvoda mindennapjaiban is szívesen látottak a szülők: bejöhetnek, ott maradhatnak, hogy újfajta szituációban is láthassák gyermekeiket. Szeretnénk, ha a gyerek óvodában töltött ideje – napjának jelentős része – nem esne ki a család életéből. Számítunk a szülőkre abban is, hogy egyéni ismereteikkel, ötleteikkel hozzájárulnak napjaink tartalmasabbá, színesebbé tételéhez.

IV. Konkrét terveinkről.

Három vegyes csoportot szeretnénk indítani (10-15 gyerekkel csoportonként) ahol természetesen a testvérek, barátok együtt lennének.

Jó lenne, ha csak négyéves kortól jönnének a gyerekek, mivel ezt a kort alkalmasabbnak tartjuk az otthontól való elszakadásra. Minden csoportban két óvónő lenne, s egy óvónői végzettséggel rendelkező, egyenrangú kisegítő, aki mindig ott van a háttérben biztos támpontként. Minden gondozási feladatot az óvónők vállalnak, hogy ezáltal is bizalmasabb, melegebb (anyásabb) kapcsolatot alakíthassanak ki a gyerekekkel. Miért tudják megtenni? Munkaidejüket úgy tervezzük, hogy nagy legyen az átfedés, így a nap jelentős részén mindketten ott vannak. A csoportok között szabad átjárást biztosítunk, át lehet menni játszani, dolgozni. Ennek több célja is van:

- (1) Több óvónő többfélét tud felkínálni.
- (2) Gyakorolhatják, hogyan lehet egy új környezetben kapcsolatot teremteni, érvényesülni.
- (3) Végül igen fontos szempont, hogy minden gyerek és felnőtt jól megismerje egymást, mivel a hat óvónő közül egy – tanítói diplomával is rendelkező – óvónő viszi tovább az iskolába a három csoport nagycsoportos korú gyerekeit, hogy az átmenetet biztosítsa.

Tudjuk, hogy vannak olyan óvónők (s néhány olyan óvoda), akik a leírtakból sokmindent már megpróbáltak megvalósítani, vagy szívük szerint ezt tennék, de nyomasztja őket, hogy az iskolaérettséget adott időre el kell érni, az iskolára föl kell készíteni a gyerekeket. Számunkra

az ad biztonságot, hogy egy egész rendszer épül ki ebben a szellemben, s így az időhatárokat magunk szabhatjuk meg.

Érdeklődéssel várjuk a véleményeket, észrevételeket, gyakorlati tapasztalatokat, ötleteket. Továbbá várjuk olyan gyakorló óvónők és tanítók mielőbbi jelentkezését, akiket közelebbről érdekel a munkánk, ill. szívesen dolgoznának ilyen szellemben.

LEVÉLCÍM:

ROGERS-Személyközpontú Iskola.

1121 Budapest, Fülemlé u. 5-7.

Telefon: 1-566-894

ROGERS-MŰHELY

Kerekekre teszik és eltolják...

MI LESZ VELED, SZENT LASZLO GIMNAZIUM?

Kőbánya szerelmese mindig vet rá egy-egy pillantást, de a dolga után siető járókelő is kedvtelve szemlélteti impozáns épületegyüttesét. Az idén 85 esztendő nagyhírű műemlék, Lechner Ödönnek, az önálló magyar jellegű építészeti stílus kiemelkedő képviselőjének munkája.

Történelmi falak, osztálytermek, zsidobongó. Megannyi tanúja a munkáskerület évtizedeinek, a tanulni vágyó fiatalok sikereinek, a diákélet víg napjainak. Történetét, hírét regények, játékfilmek örökítették meg, jelezvén, az itt tudást szerzők nem feledkeztek meg Alma Materük-ről. Ide járt dr. Lissák Kálmán akadémikus, Palkovits Miklós professzor, Útő Endre és Udvardi Tibor operaénekesek. Ezeket a padokat koptatta Moldova György, Rockenbauer Pál, s itt izgult felelés előtt Hofi Géza, Nagy Feró, Som Lajos, vagy Révész Sándor is. És megkezdte a tanévet, minden esztendőben, több mint ezer diák, kőbányaiak, Pest megyeiek egyaránt. Idevonozta őket az iskola szigorú híre, a magas színvonalú oktatás, a továbbtanulás esélye. Valamint a legendás tekintélyű tanárok. Schulek Mátyás, Lenkei Imre, Monostori Lászlóné. Továbbá Pálmai Lóránt, kinek matematika tankönyvéből feleségénél, Ildi néninél kellett felelni. Szinte nincs is olyan tudományos, szakmai konferencia, vagy, művészeti rendezvény, ahol ne kiáltana rá egymásra, vállon veregetve a felismertet, néhány, „Lászlós” diák. A legenda él. Most azonban Kőbánya lemondott róla.

Magam, ugyanazt az elfogódottságot érzem, belépve a nagy bejárati ajtón, mint amikor apám hozott beiratni. Bemutatni azoknak a tanároknak akik Őt is tanították annak idején. Tette, mint ahogy ez szokás volt. Szülők, gyermekük, unokáik járták végig ezt az utat. Talán ez a hagyomány ér most véget.

Mi lesz az iskolával – kérdezem Farkas István igazgatót –, igaz-e, hogy át kerül a fővároshoz? Véget ért-e egy korszak, vagy egy új kezdődik?

Ott voltam az oktatási bizottság előkészítő megbeszélésén és a kerületi önkormányzat képviselő-testületi ülésén is. Tanúja voltam annak, milyen józan érvek és megcáfolhatatlan tények tették szükségessé ezt az emberileg igen nehéz, ugyanakkor elkerülhetetlen döntést. Nem tehattünk mást. Megváltozott a világ, módosultak a feltételek, a régi módon már nem lehetett tovább vinni a dolgokat. Mint látható, iskolánk egy teljes és minden részletre kiterjedő felújítás kellős közepén van. Az eredeti terveket még a kerületi tanács hagyta jóvá, indította

be a munkálatokat. Azóta történt egy s más, a körülmények pedig radikálisan megváltoztak. A felújítást be kell fejezni, a helyzet így tarthatatlan. Az ehhez szükséges, közel százmillió forintot azonban, az önkormányzat már nem tudja állni. A kerület két gimnáziumának a működése 35 milliót követel. Ez pedig a mai helyzetben megvalósíthatatlan. A fővárossal folytatott tárgyalásaink biztatóak, amennyiben sikerül eldönteni az épület tulajdonjogát, létrejöhet a váltás. Garanciát kaptunk a folytatásra, a folyamatos munkára. A Szent László Gimnázium nem változik meg, ebben bizonyos vagyok.

A kerület első, elismert gimnáziumából a főváros, rangsorban „százvalahányadik” középiskolája, lesz. Hogyan éli ezt meg a tanulóifjúság, a tanári kar, maguk az itt lakók?

Megvallom, nem könnyen. A polgármester, az oktatási bizottság vezetője, de számos képviselő is, volt diákunk. Emberileg nem könnyű számukra egy ilyen döntés. A tények azonban kegyetlenek. Magam, már évek óta azon a véleményen vagyok, hogy valamennyi középiskolának együttesen kell a fővároshoz tartoznia. Mind szakmai, mind gazdasági szempontból összehasonlíthatatlanul könnyebb lenne a dolgunk. A kerületből tény, valóban ide járt, kinek képességei lehetővé tették. Rang volt itt tanulni és nem véletlenül. Iskolánk 1967-ben bekerült az UNESCO iskolák közösségébe, mely szakmai, anyagi és személyi támogatást jelentett. A tagozatos osztályok beindítását elsőként kezdtük el matematika, fizika, kémia és biológia tárgyakkal. Nyolc nyelvet tanítottunk és tanítunk ma is. Elsőként léptünk be a kéttannyelvű iskolák sorába olasz és angol tagozattal. Garanciát kaptunk arra, hogy ez megmarad. A csatlakozással pedig realizálódik az az elv, melyet már régóta követünk, a rossz emlékü körzetesítés hallgatólagos megszüntetése. Eddig is vettünk fel más kerületekből, illetve Pest megyéből gyerekeket. Az itteni munkahelyeken dolgozók ugyanis joggal várhatták el tőlünk tehetséges gyermekük felvételét. Most már fővárosi szinten folytatódhat a beiskolázás.

Melyek azok a sajátosságok, amelyek továbbra is egyéni arculatot adnak a Szent László Gimnáziumnak?

Változatlanul kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a nyelvtanításnak, közöttük is továbbfejlesztve a kéttannyelvű oktatást. Olaszosaink matematikát, fizikát, egyetemes történelmet és művészettörténetet tanulnak a választott nyelven. Úgy láttuk hasznosnak, ha humán és reál szókincsük egyaránt lesz. Angolból két amerikai tanárnő is segíti munkánkat. Ők a Nemzetközi Oktatási Szolgálattól vannak, de már magyarul is tudnak egy keveset. Az oktatás szaktantermi rendszerben folyik, minden nyelvnek, a spanyol, francia, lengyel és németnek is külön terme van. Csak a latin és az eszperantó, az ezeket tanító tanárnő miatt került egy helyre. Korszerűen felszerelt kémia, fizika szakelőadóink van, megfelelő eszközbázissal. Eredményeink, eddigi munkánk feljogosít arra, hogy bízunk az ígértben. Szándékunk ellenére nem lesz profilmódosítás.

A hamarosan bekövetkező váltás nem veszélyezteti-e a nemrég indult tömegkommunikáció és számítástechnikai tagozatot? Lesz-e mód a szükséges szaktantermek, stúdiók kialakítására, működtetésére?

Ez a kísérlet egyedülálló nemcsak az országban, de Közép-Európában is. Sőt, ha jól tudom, még Nyugaton sincs ennek megfelelő oktatás. Az 1986-ban beindult fakultációs képzés, mely két évvel ezelőtt tagozattá alakult át, Papp László tanár kollégánk vezetésével működik. Az itt tanulók két csoportban tanulnak. Az egyik számítástechnikát, programozást, a számítógépek

és a szövegszerkesztők kezelésének technikáját sajátítja el. A másik csoport tömegkommunikációs szakon végez, megismerkedve mindazzal a tudnivalóval, mely a tájékoztatásban, a médiáknál dolgozó, középfokú végzettségű szakemberek számára nélkülözhetetlen. Érettségi tárgyként választhatják, egyfajta szakmunkásbizonyítványt is kapnak. Ezzel elhelyezkedhetnek bármely információközvetítő, tájékoztató intézménynél, szervezetnél. Az ötlet eredetileg is innen indult. A megalakuló kőbányai kábeltévé vetette fel a videotechnikához értő, riportter-operatorképzés szükségességét. Az akkor beinduló fakultáció, az előző tanévre, tagozattá nőtte ki magát. A gyerekek megismerkednek az újságírás fortélyaisal, a fotózás technikájával, a hang- és videorögzítés szakmai fogásaival. Eredményeit mi sem jelzi jobban, mint az első csoportok munkába állása. Van közöttük aki a Magyar Rádiónál, a Népszabadságnál, Magyar Nemzetnél dolgozik, többen a kábeltévéknél operatőrök, riporterek. Korszerű stúdiókban, az iskolánk tetőterét kialakítva tanulnak. Bár még távolról sem vagyunk készen, remélhetőleg a felújítással együtt ezt is sikerül befejeznünk.

Az emberekben gyakorta küzd a hagyományokhoz való ragaszkodás és az új iránti kíváncsiság. Ön, úgy látszik, optimista a jövőt illetően. Ennyire bízik az ígéretekben?

Valamennyien a gyerekek érdekében dolgozunk. Arra törekszünk, hogy könnyebbé váljanak a feltételek, biztosítva legyen a működtetés. Tudomásul kell venni a tényeket és a realitáshoz kell alkalmazkodni. Nem szakadunk el Kőbányától, itt maradunk. A főváros együttműködést kínál minden téren. A kerületi önkormányzat, további, folyamatos támogatást helyezett kilátásba, pályázatok formájában. Kilencszáz diákunk van, huszonnégy osztályban tanulnak. Felelősséggel tartozunk nekik.

Tantestületünk képzett kollégákból áll, többen tanulnak, másoddiplomát szereznek. Közösen megbirkózunk a feladattal. Továbbra is várjuk a kőbányai gyerekeket, de a többieket is. Nem tesznek kerekeket az épületre. Itt maradunk továbbra is, gimnáziumként. Egy nagyobb közösségbe kerülünk. Bízom benne, hogy hasznunkra válik.

Csillei Béla

Látogatóban Kőszegen

A ragadozó madarak magyarországi doktora

Kőszegen él Kamán István, aki műlábakat tud készíteni a madaraknak: Gyöngyös utca 24-ben található – különleges idegenforgalmi látványosságként is – a védett ragadozómadár korháza. Másik különleges látványossága: régi tárgyai csodálatos gyűjteménye, a helytörténet és hagyományörzés tárháza: egyedülálló garázmúzeuma.

Az iránt érdeklődünk Kámán Istvántól: Mióta foglalkozik madárgyógyítással?

Szinte gyermekkorom óta. Az általános iskolát követően nem tanulhattam. Dolgoznom kellett a mindennapi megélhetésünkért. Segítettem anyámnak kisebb testvéreim felnevelésében. Hitünket gyakorló, buzgó katolikusként éltünk. Az állatok iránti szeretetem már kiskoromban jelentkezett. Figyeltem, amint édesanyám megeteti a kiscsirkéket a zsomborban. Érdekeltek az állatok. Észrevettem: ki vannak szolgáltatva, nem tudják mondani, hogy mi fáj nekik és mit éreznek.

Az állatorvosira nem sikerült bejutnom, de nem adtam fel. Hosszú ideig tanulmányoztam a madárgyógyászatot, az anatómiát. Előbb csak papagájokon, pintyeken próbáltam segíteni, de 10-12 éve már csak ragadozó madarakat gyógyítok. Nekik ugyanis nincsenek orvosaik.

Kámán István mestersége és hobbija is azonos: az életmentés. Most vonult nyugdíjba. Elbúcsúzott eddigi munkahelyétől, a kőszegi mentőállomástól, ahol több évtizeden át volt mentő-gépkocsivezető. Ezután csak a madarakra figyel; küzdve a szabadban, az országban talált, sérült madarak életéért. Vesszőkosárban, táskában, autón szállítják hozzá a megsebesült szárnyasokat. Ínszakadással, láb- vagy szárnytöréssel, villanydrót okozta égéssel kerülnek hozzá. Az egész ragadozó madár kórházat saját költségén létesítette, pedig nem gazdag ember. Az állatok ennivalójáról is maga gondoskodik; fedezve a kiadásokat is. Patyolattiszta mütőt rendezett be, ahol a madár-altatóládától, a függőszéktől, az operálóasztalig mindent ő teremtett elő. Múláb, gipszbetét, gyógyszer és vitamininjekció várja a „tollas” betegeket. Az országban egyedül ő vállalkozik a ragadozó madarak operálására. Mütét előtt érzésteleníti a sérült testrészt, vagy altat. Ha nyílt sebe van a madárnak, gyorsan kell dolgoznia. Különben elvérzik. A kis testben kevés a vér. Modern érelkötő és varrókészüléke is van. Meghonosított egy új mesterséget: múlábakat, madármankókat csinál. A múláb-készítés nem volt könnyű. A beteg madár minden idegen anyagot lerágott magáról. Végül sikerült mégis elfogadhatóvá tenni részükre egyfajta műanyag lábat.

Betegei legtöbbször drága eszmei érték, védett madár. Azonban nem értékük szerint részesíti őket kezelésben. A gyógyítás alatt álló, még beteg madarakat is látogatják a kőszegi erdő lakói. Különösen a baglyokhoz húségesek társaik. Fél éjszakákat hahagynak egymásnak.

A gyógyult madarakat elengedi?

Természetesen. Csakhogy előbb „visszavádítom” őket. Megtanítom újra vadászni. Álellenséggel kergetem meg néhányszor valamennyit. Így is előfordul, hogy visszajönnek, és az udvari fészekben húzzák meg magukat, amelyet én készítettem nekik. Egy macskabagoly például ötször jött vissza. Barátsággal fogadtam. Mivel meggyógyult, mindig visszavitem az erdőbe.

Kámán István a családjával együtt nem tud üdülni menni. Hiszen ápolójait folyamatosan etetni kell. Az operált madarakat újra kell kötözni. A mütőbe bármikor érkezik beteg.

A kőszegi madárdoktor méltán érdemelte ki a magyar természet- és környezetvédők legrangosabb kitüntetését, de életmentő érdem is kapott, mert mentőként egy égő lakásból saját életének kockáztatásával hozott ki egy, a lángok közt rekedt fiatalembert Kőszegen.

A belföldi-külföldi felnőttek mellett sok ifjú látogatója van a kőszegi madárkórháznak. Kámán István a saját példájával tanít állatvédelemre, a természet megbecsülésére és szeretetére. Gyermekhallgatóival felismerteti: maguk is sokat tehetnek az erdők és a mezők lakóiért. Tavasszal és nyáron a védelemmel, a fészkelőhelyek megóvásával, télen az etetéssel. A fiúk és lányok, akik védik, ápolják és etetik a madarakat, felnőtt korukban is természetkedvelők maradhatnak.

Kámán István azt állítja magáról, hogy elégedett és boldog ember. Akiben ennyi érdeklődés, tennivágyás van és elképzeléseit meg is tudja valósítani, valóban boldog lehet. Nem riad vissza a küzdelmekről sem. Óriási lelkesedés szükséges a további sikereihez.

Céljai eléréséhez: maradjon hite és kitartása!

Dr. Domonkos János

Szávai István:

Szerződések a tanórán

Óra és óra között óriási a különbség. Az osztályba lépő szaktanár ugyanis már eleve bizonyos programmal érkezik. Határozott didakta, lelkes, menedzser, vagy ezek keveréke. Az osztály ugyanígy besorolható különböző típusokba. Vannak művészi beállítottságú, reál érdeklődésű, szétesett magatartású, vagy erős csoporttá kovácsolódott közösségek.

Általában megindul valamiféle alku a tanár és az osztály között. Ugyanaz a tanár sikeres lehet egy művészi, és kudarcos egy reál beállítottságú osztályban, vagy épp fordítva. A szaktudás voltaképp ott kezdődne, hogy meg tudja választani azt a szerepet, amiből sikeresen mozgathatja az osztályt. Ez a szerepválasztás egészen eltérő óravezetési technikákat eredményezhet.

Taktika és stratégia

A rajzórán hogyan néz ki mindez? Van egy kiindulási pontunk, ez a nyugodt hangulatú, csendes feladatközpontú óra, ahol mindenki saját érési ütemének megfelelően halad, nincs osztályozás, hisz mindenki dolgozik, felesleges versengéssé változtatni a munkát. Zenetörténeti anyag hallgatása festi alá a munkát, az utolsó negyedórán rocktörténet. Közben halk beszélgetés, de csak ha közben nem állnak meg a kezek. A rajztanár időnként körbemegegy, segít, aztán anyagot rendez, szertárban matat. Máskor persze állandóan korrigál. Néha más felnőtt is benn van az órán, egy-egy képzőművész körre járó amatőr is segít korrigálni, vagy épp a nyomdagépet használja. Ez az osztály műhelyben van, a menedzser vagy céhfőnök pedig a háttérből mozgatja a vállalkozást.

Ha nem vevő az osztály erre, akkor feszesebb kicsit az anyag tálalása, az óra szabályos vigyázzállással kezdődik, nem azért, hogy ezzel tiszteljék meg egymást, hanem hogy az izomzat tónusváltása előkészítse az átállást a szünetről az órára. Szellemileg is és fizikailag is. A teljesítményt osztályozom, de csak annak kell beírni akivel az órán fegyelmi problémák vannak. (Ez persze nem jelenti azt, hogy akár egy tizeddel is rosszabbat kapna. Ha egyszer osztályzunk, az csak a teljesítményt tükrözheti, másképp célja ellen hat, nem serkent aktivitásra.) A magatartási problémáknál meg állítom a zenét, elmondom minek mi lesz a következménye, miféle veszélyekkel jár a kitérés a feladat elől (későbbi szakrajzi kínlődások stb), szabályos prédikációk jönnek.

A legkeményebb osztályokban pedig onnan indulunk ki, ahol jó negyven éve abbamaradt az intézményes okítás:

A tanár áll a táblánál, három eltérő nehézségű feladatot vázol fel (ilyenkor mindig műszaki rajzi vagy látvány utáni, azaz konkrét, megfogható feladatokat oldunk meg), a gyerekek követik, a tanár másodpercre beosztva diktálja a részfeladatok megoldási idejét. Aki kiesik saját csoportjából, mindig hátrébb lép a gyengébbek lassabban haladó csoportjába. Ha nincs hová lépni, kezdi előlről a feladatot. Nincs prédikáció, a tanár visszahúzódott a határozott didakta szerepébe. Az egyes szám harmadik személy nem véletlen, ez a szerep tőlem nagyon idegen, de néhány hétig szükség van rá, ez a kiindulópont biztosíthatja a későbbi melegebb kapcsolatot. Néha akad olyan osztály, amelyik nem jut el a műhely jellegű munkáig, de a gyerekek azért lassan általában elfogadják, hogy a munka során másképp kell viselkedniük mint az iskola előtti padokon, baráti körben.

Amikor egy előadás során idáig érek, általában megszólal valaki: – No, jó, ezt meg lehet tenni

a rajzórán, de hogyan lehetne mindezt egy matematika órán megvalósítani? Ott nem választhatok a geometria helyett algebrát, és nem játszhatok be zenét; nem állhatok meg elemezni a gyerekek magatartását!

Amit lehet – és amit nem!

Utóbbiakat persze nem lehet megtenni. De az órákat minden tárgyban lehet játékokkal színesíteni. Magam hat tantárgyat tanítva győződhettem meg arról, kissé túlmisztifikáljuk az egyes tantárgyak sajátosságait. Az azonban tényleg nem megy, hogy a szakórák a prédikálás, fegyelmezés színterévé váljanak, ez ugyanis a munkakerülő játszmák kialakulásának kedvez. Ilyen szempontból a rajzóra valóban kivételes, hisz a gyerek közben dolgozik, figyel a látványra, tehát a prédikálás nem akasztja meg a munkát.

– Nos, akkor nincs jobb mint a feltétlen tanári követelés? Az abszolút munkafegyelmem megteremtése, akár kemény eszközökkel is?

Az tény, hogy az alku minden osztállyal elkezdődik, és ebben a tanár mindig kissé feljebb, a gyerekek lejjebb szeretnék srófolni a követelményeket. De egy jól működő iskolában ezek az alkufolyamatok inkább az osztályfőnöki órákon folynának, itt tudatosulna a mérkőzés pillanatnyi állása, az osztálykonfliktusok itt kerülhetnének felszínre. Ezek azonban jóval kevésbé élesek lennének mint a mai iskolában, hisz ha egyszer tudatos a nevelők szerepválasztása, akkor nyilván előbb-utóbb kialakulna egy olyan szinten, ahol meg lehetne beszélni ezeket a konfliktusokat, kezelhetőekké válnának. Megszűnne a gyerekek idegesítő közbemorgása, végszavazása. Kialakulna néhány egyezményes szerződés, kijelölnék a részt vevők a viselkedések elfogadható és elfogadhatatlan körét.

Nézzük például hogyan alakítja ki a látszólag egészen szabad pedagógiát űző Winkler Márta saját osztályában az elemi érintkezési szabályokat.

„...mindjárt az induláskor megsejtetem velük, hogy ami itt történik majd, annak leglényegesebb része az, ami köztünk zajlik, a nevelő és a gyerek (gyerekek), illetőleg gyerek és gyerek közt. Az elkövetkező életünk függ attól, amit kérdezni, válaszolni és üzeni tudunk egymásnak. Az első jeladás: az egész testünkkel történik. Leengedett karral, egyenesen, de laza testtartással állok a gyerekek elé. Ha így látsz magad előtt, ez azt jelenti, várok rád. Te ugyanígy állj, hogy mihamarabb megtudd, mi következik.”

Tudatosan kialakítja a gyakorlatban jól bevált érintkezési szabályokat, így – ha megfelelő tevékenységet tud szervezni hozzá – nem általában vett magatartási problémákkal küzdenek, hanem a szabályok konkrét megsértését teszik helyre. Tizenhat éves gyakorlatom alatt nagyon sok színtéren megfordultam, de még sehol nem tapasztaltam, hogy ne lehetne a gyerekeket rávenni egy értelmes kompromisszumra. Egyik nagy élményem például egy hóvárépítés volt, amikor a Tallinn iskolában összegyűjtött elég nehezen kezelhető kis napköziseknek a táblánál elmagyaráztam miért kell libasorban felvonulnunk a hóvár alapját adó kis domb köré, hogyan kell körbeálljuk a dombocskát, hogy le ne tapossuk a havat, össze tudjuk görgetni a falazáshoz valót. És a gyerekek nem kezdtek el rohanni, lökdösődni a terepre érve, hanem szakszerűen felépítették a várat.

Ha egy szaktanár a saját óráján próbál meg elszakadni az iskola általános gyakorlatától, elég komoly közegellenállással találkozhat. Az iskola belső szerkezete nem szereti ha meg törik az egységes kép.

**Szakmai szervezetek vitája
Finisben a közoktatási törvénytervezet**

Hétfő délután a Szent István Közgazdasági Szakközépiskola dísztermében tartották a pedagógusszakmai szervezetek fórumát, melyet az Új Katedra szerkesztősége szervezett. A minisztérium és a nagy számban megjelent szervezetek képviselői előtt Pecsénye Éva főszerkesztő bevezetőjében elmondta, hogy az összejövétel célja elsősorban a konszenzus megteremtése, hiszen a törvénytervezet újbóli ízekre szedésére sem idő, sem lehetőség nincs. A legújabb változat egyébként is számtalan módosító javaslatot vett figyelembe, így a tervezet. legneuralgikusabb pontjain várhatóan nagyobb lesz az egyetértés.

Ezután Szenes György, a Magyar Szakképzési Társaság alelnöke egy fontos szavazás eredményét ismertette. Még az elmúlt héten tett javaslatot a minisztérium egy négy oldalú bizottság létrehozására, amely a törvénytervezet végső vitájában venne részt. A minisztérium, a szakmai szervezetek, a szakszervezetek és az önkormányzat képviselőiből álló kb. 15 tagú bizottság összetételének kialakítására a napokban kerül sor. Alig egy hét állt a szakmai szervezetek rendelkezésére, hogy a bizottság részeként négytagú szakmai képviselőcsoportot válasszanak, mégis 50 szervezet adta le voksát. Összesen 73 név merült fel s a legtöbb szavazatot Szenes György, Mihály Ottó, Gál Ferenc és Pöcze Gábor kapta, így ők alkotják az említett csoportot. Hogy lesz-e egyáltalán négyoldalú tárgyalás, az egyelőre bizonytalan, mert a szakszervezetek és az önkormányzat. részéről sem részvételi szándék, sem pedig konkrét személyi javaslat még nem érkezett.

A széles körben ismert november 5-i és a legújabb - egyébként lapunk mai számában közölt - tervezet közötti legfontosabb változásokat Kádárné Fülöp Judit ismertette. Elmondása szerint az új változat több magyarázattal, indoklással és helyzetképpel van ellátva. Vitatott pont volt az iskolarendszer tartalmi irányításával foglalkozó rész is. A legtöbb félreértés az iskolák szerkezeti átalakításával kapcsolatos kérdésekben merült fel. A szakértő megalapozatlan vádnak tartotta, hogy a nyolcosztályos iskolarendszer szétveréséről lenne szó. Ezt igazolandó egy rövid és jól áttekinthető ismertetést adott. Három alapfogalom van, az iskolafok, a tantervi ág és az intézménytípus. Az első az életkor, a második tartalmi, a harmadik szervezeti egységként határozza meg a koncepciót. Az alapfokú képzés legalább 7. osztályig tart, de mód van akár tíz osztály megszervezésére is. Az úgynevezett általános középiskola több tantervi ágban dolgozhat, a gimnázium típusú működés mellett várható a mai szakközép- és szakmunkásiskolák közeledése, illetve egybevonása is, amelynek rendező elve a szakma lesz. Szóba került még az igazgatás körül feltámadt indulatok és az iskolaszék problémája. Az előbbiről elmondotta, hogy kialakulatlan még a végleges struktúra, bár valamilyen felügyeletre minden oldalról igény mutatkozik. A régi, szigorú hatósági rendszerből mára csak a minisztérium és az önkormányzat maradt, természetesen megváltozott jogkörökkel és stílussal. Helyi igények figyelembevételével az iskolaszék bárhol felállítható - fejezte be a tájékoztatást Kádárné Fülöp Judit

Ezután fórummá alakult a tanácskozás, ahol Kálmán Attila politikai államtitkár válaszolt a kérdésekre. A kérdések özönéből két lényeges momentum: a közoktatási törvényt fokozatosan kívánják bevezetni. A sürgős és pénzügyi vonzatokkal nem járó elemeket szeptembertől, a többit január 1-jétől, illetve jövő szeptembertől érvényesítik. Az államtitkár elmondta, hogy komplex törvénytervezetről van szó. Gyakorlatilag kész a felsőoktatási és az akadémiai törvény, a kutatási, minősítési és az innovációs törvény mellett a közoktatási törvény alkotja azt a csomagot, amelyet várhatóan márciusban terjesztenek a kormány elé.

TALLÓZÓ**Újabb vita a közoktatásról**

Az Új Katedra szerkesztőségének szervezésében Budapesten, a Szent István Közgazdasági Szakközépiskolában hétfőn este ismét vitát rendeztek a közoktatási törvénytervezet legújabb változatáról. A vita előtt ötven pedagógusszervezet képviselője megválasztotta azt a négy embert, akik a minisztérium felkérésére szakértőként vesznek részt a törvénytervezet további előkészítésében. A megválasztott négy képviselő: dr. Szenes György, a Magyar Szakképzési Társaság alelnöke, Mihály Ottó, a Neveléstudományi Kutatók Egyesületének vezetője, Gál Ferenc, a Budapesti Általános Iskolai Igazgatók Kollégiumának elnöke és Pócze Gábor, a Szociális Munkás és Szociális Asszisztens Képző Iskolák és Oktatók Egyesületének vezetője. Ők négyen vállalják valamennyi pedagógusszervezet képviselőjét, azokat is, amelyek eddig még nem keresték meg őket. Kérték, hogy a véleményeket, javaslatokat írásban juttassák el hozzájuk, az Új Katedra szerkesztőségén keresztül.

A Művelődési és Közoktatási Minisztériumból Kádárné Fülöp Judit főosztályvezető és Kálmán Attila államtitkár ismertette a törvénytervezet szövegében az eddigi vélemények alapján történt változtatásokat. A november 5-i változathoz képest több magyarázó szöveget mellékeltek a tervezetben. A Közoktatási iskolarendszer tartalmi irányítása és fejlesztése című fejezet, valamint a vizsga- és érettségi rendszer jelenlegi formája még pontosításra és szakmai egyeztetésre szorul. Az iskolák szerkezetével kapcsolatban visszatértek az eredeti elképzeléshez, amely szerint iskolafokokról (elemi 6., alsó középiskolai 10. osztályig és felső középiskolai), valamint tantervi ágakról és intézménytípusokról beszélnek. Megszüntették az iskolaszék kötelező jellegét, és küttették a TOK hatósági szerepét. A törvénytervezet szövegébe sok helyen változatokat építettek be. Mindezzel együtt még vannak vitás kérdések. A Magyar Óvodapedagógiai Egyesület kifogásolja az ötéves korú tankötelezettséget. Több szervezet követeli, hogy a parlament csak kétharmados többséggel fogadhassa el a törvényt, ezt az elképzelést Kálmán Attila éppen a törvény védelmében helytelenítette. Mások szerint a tervezetet már előzetesen egyeztetni kellett volna a politikai pártoknak. Volt, aki az egyházakkal történt külön megállapodást kritizálta, sőt alkotmányellenesnek tartotta. Az államtitkár - elmondta, hogy a közoktatási törvény fokozatos bevezetését tartják elfogadhatónak. E szerint a törvény azon részeit érvényesítenék csak ez év szeptemberétől, amelyeknek nincs anyagi vonzata. A többire egy, illetve másfél év elteltével kerülhet sor.

(devich)

Magyar Nemzet 1992. jan. 16.

Tisztelt Miniszter Úr!

Örömmel vettük, hogy bejelentette a Köznevelés 1991.41. számában, hogy "megváltoztatták az oktatási törvény koncepcióját", és a "javított szöveget rövidesen" közzéteszi. Ugyanakkor megütközéssel értesültünk, hogy az új koncepció érdemi vitáját már január végén le is kívánja zárni. A fővárosi és kerületi önkormányzatok oktatási bizottsági elnökeinek konzultatív tanácsa az alábbiakkal fordul Önhöz és a lakossághoz:

Rokonszenvvel fogadtuk, hogy a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a beérkezett állásfoglalásokat mérlegelve, korrigálja koncepcióját. Azonban komoly fenntartásaink vannak azzal, hogy a régi változat vitájának január 31-i lezárása előtt jelenti meg az újat. Ezzel ugyanis nemcsak a már három hónapja tartó vitát becsüli le, hanem elbizonytalanítja az érdekelteket is.

Senki előtt se lehet világos ezután, hogy még a harmadik, vagy már a negyedik változat vitája folyik-e valójában.

Nem értünk egyet azzal sem, hogy az oktatási kormányzat e dokumentumot csupán egy helyen jelenteti meg. Fontosnak tartanánk, hogy a széles közvélemény több nagy példányszámú napilapban, illetve a pedagógusok szakmai orgánumaiban, akár a minisztérium hetilapjában, a Köznevelésben olvashassa a törvénykoncepció legújabb változatát.

Az oktatási kormányzat új helyzetet teremtett, emiatt szükséges a vita határidejének meghosszabbítása. Tisztelettel kérjük, szabjon ugyanannyi időt az új koncepció megvitására is, amennyit az előzőre szánt, és ne zárja le a vitát 1992. március 31. előtt.

*Sáska Géza
Fővárosi Önkormányzat
Oktatási Bizottsága*

Kállai Ferenc szerint TRAMBULIN VOLT AZ ISKOLA

A 75. éves főnállására emlékező budapesti II. Rákóczi Ferenc Gyakorló Közgazdasági Szakközépiskola díszünnepségén találkoztunk a Kossuth-díjas színművésszel, Kállai Ferencel, aki 1944-ben ebben a tanintézetben maturált. Az indíttatásról és a pályakezdekről faggattuk az egykori diákot.

Nehéz feladat lenne kitalálni azt, hogy a középiskolás Kállai Ferenc milyen szakirányon tanult immáron ötven esztendeje.

Hogyan is került a színi pályára a budapesti Felsőkereskedelmi Iskola diákja?

Író vagy színész

Gyomán, ahol születtem, nem volt középiskola. Ezért már a polgárit Budapesten kezdtem, majd onnan jöttem a II. Rákóczi Ferenc Kereskedelmi Iskolába, ami az én színészi pályámnak a trambulinja lett. Akkoriban az iskola igazgatóhelyettese az a Pongrácz Elemér volt, aki hazafias töltetű darabokat írt – többek között A hajnal fiai címűt. Ő nagy pártfogója volt az önképzőkörnek, s ez az inspirációja hatott rám is. Mindig, amikor az önképzőkörben verset kellett mondani, rám bízta, hogy én interpretáljam a költőt. Úgy látszik, ráérezett arra, hogy nagyobb átéléssel mondom el a költeményeket, mint társaim.

Amikor elsőéves voltam, a negyedikes önképzőköri elnök megkérdezte tőlem, mit akarok csinálni a foglalkozásokon, mire én azt válaszoltam: verseket írok, és azokat elszavalom. Ebben az időben Ady és Schopenhauer hatására ilyeneket szedtem versebe:
Röhögjünk együtt, Úristen!

De döntően a színészet izgatott. Harsányi Zsolt, az akkori Vígszínház igazgatója, barátja volt Pongrácz tanár úrnak, aki egy önképzőköri díszünnepséget rendezett, s engem is fölkerített arra, hogy mondjam el Harsányi Zsoltnak egyik szabadversét, az Ősz-t. A szöveget az ünnepség előtt kb. 3-4 nappal kaptam meg, tehát nem volt túl sok időm a memorizálásra. A díszünnepségen kimentem a színpadra, bemondtam a vers címét, aztán elfelejtettem mindent. Nemcsak a szöveget, de a nevemet is. Szörnyű volt: ott ült a szerző, a tanári kar meg az összes

tanuló. Ezért aztán, amit tudtam az őszi, mind elmondtam:

Esik az eső, hullanak a falevelek, hideg van...

S egyszerre eszembe jutott a költemény, amit végül is elszavaltam. Utána Harsányi Zsolt odajött hozzám, s a következőket mondotta: fiam, magából vagy író lesz, vagy színész, de döntse el... Eldöntöttem.

Eldöntötte, de hogyan tanult?

Elképesztően. Hiszen egy ilyen habitusba hogyan fér bele a könyvvitel meg a számla? Meggyőződésem, hogy a tanári kar erre gyorsan ráérezett, s ezért engedtek át az érettségim.

„Halottakat temettem”

S aztán hogyan tovább?

Felvettek a Színiakadémiára. A felvételin négy sort mondtam el Ady Góg és Magóg-jából, mire Kiss Ferenc szólt: ne tovább. Aztán három hónapot jártam az Akadémiára, s Budapest körül összezáródott az ostromgyűrű. Az ostromot a Király utca egyik házában éltem át, ahol megismertem későbbi feleségemet, s 1945 elején az egykori iskolám közelében lévő Almássy téren halottakat temettem. Eközben arra gondoltam, Istenem, hogyan lesz mindebből színészet! A sors különös kegye nyomán három hónap múlva már szerződésem volt, és a főiskola újraindulása után Bárdos Artúr kivitt az akkori Belvárosi színházba, ahol egy évre rá már Rómeót alakítottam.

Az iskolával, a tanárokkal volt-e valamiféle kapcsolata?

Csak Heigel tanár úrral, aki a Színiakadémián nyelvet tanított – nekem meglehetősen eredménytelenül, mert nincs jó nyelvérzésem. Az osztálytalálkozókra nagy örömmel konstatáltam, hogy elég sokáig éltek és hál’ Istennek még élnek ma is tanáraink közül. Például Béki Ernő, akivel sajnos a Kútvölgyben találkoztam legutóbb... Később sok halálról hallottam, jóllehet szerettem volna minden egykori nevelőmnek megköszönni azt, amit értem tettek, és eldicsekedni nekik azzal, ami velem történt a pályán.

Irodalomtanár vagyok, s úgy gondolom, a memoriter elengedhetetlen a nevelésben. Tanítványaimnak 50-60 sort kell tudniuk például Az ember tragédiájából. Az Ön idejében hogy volt ez?

Én ebből a műből érettségiztem, s megleptem a vizsgabizottságot, mert az első szint kívülről elmondtam.

Ez annyira hatásos volt, hogy lemondtak tudásom további kutatásáról.

Elmondhatom, hogy nagy szerencsém volt az iskola-, a pár- és pályaválasztásomban, a munkásságomban, csak mindig igazolni kellett, hogy véletlen volt-e a szerencse vagy nem. Most még egy kis egészség kellene – ráadásnak!

Mohos Sándor

Iskolák a múltból**Istállók – iskolák**

Lakatos Vince nevét filmek, riportok őrzik. Írásai megidézik a régi iskolát.

A hajdani uraknak tulajdonítják azt a felfogást, hogy a paraszt már elég okos, ha zivatar alatt nem áll a csöpögő eresz alá. Lehet, hogy a kivétel csak erősíti a szabályt, de igenis voltak a ranglétrának mind az alsó, mind a középső, mind a legfelsőbb fokán, akik szegénynek tartották a tanyai parasztság elmaradottságát. Akadtak olyanok, akik szót emeltek a tanyai iskolák érdekében már a századfordulón is, később még többen. Más lapra tartozik, hogy amikor tenni kellett volna, az arra illetékesek többsége úgy volt ezzel a kérdéssel, mint hajdani nemeseink a királynő segélykérésével: életünket és vérünket igen, de zabot nem! A szegény alföldi parasztvárosok tanácsbéli polgárai nem szívesen szorították az apróprést, ha a pótdó közművelődésre kellett.

Halasnak a Klebelsberg-program után már 22 tanyai iskolája volt, de sok helyen még 5-6 kilométerről jártak a gyerekek iskolába. Még Göböljáráson és Felsőkisteleken is úgy kapott a nép iskolát, hogy tisztviselő-birtokos apák ingyen adtak a tanyájukon helyiséget. Ennek ellenében az állam ugyanabban az ideiglenes iskolában alkalmazta a tanyatulajdonosok okleveles tanítónő lányát.

Tízezres állástalan tanítót találunk az országban, felbecsülhetetlen kincs egy helyettes tanítói megbízatás még a holt lelkek zugában, a legtávolabbi tanyai iskolában is.

Halasnál is rosszabb helyzetben voltak a XIX. század végén, századunk elején kialakult új homokhátsági falvak. Ez a vidék az ezredforduló táján még pusztaság volt, a betyárok, a szilaj-pásztorok és a nádasok, mocsarak rengetegében rejtőző farkasok és rókák világa.

A puszták jórészét nagybirtokosok, bankok vásárolták össze a XIX. század második felében, amikor még nagy üzlet volt a szarvasmarha- és juhtartás. A század végi állatkrach után menekültek az urak a vízjárta rétektől, de főképpen a futóhomoki birkalegelőktől, és vigéceikkel ide csábították a Tisza tájáról meg a Bácskából a „terülni” nemtudókat.

G. Szabó István bácsi mesélte Páhin, 1935-ben:

„1895-ben költöztem ide Kiskőrösről. Akkor még vadonság volt az egész határ. A bankok akkor kezdték parcelláztatni a földeket. A földköstolók telekürtölték az országot, hogy itt olcsó pénzen nagy birtokot lehet vásárolni. Még fizetni sem kell mindjárt, elég foglalót adni. Dohánykertészek, napszámosok, cselédsorsba beleunt szegény népek hozták megtakarított kis pénzüket. Mire letelepedtek, tanyaféle putrit vertek, se pénzük, se kenyérük nem volt.”

Hát így születtek ezek az új homoki tanyás falvak. A kaskantyúi részen még az 1930-as évek elején is tartott az új homoki honfoglalás. A Magyar Leszámítoló és Pénzváltó Bank a huszas évek végén szedett itt össze olyan 3000 hold homokot, ami az uzsorakamatok miatt kicsúszott a birtokosok alól. Azt parcelláztatta dorozsmai, szegedi, szatymazi, borotai, meg kiskőrösi „terülni” akaróknak.

Községházuk és templomuk a Pejecsovics grófok magtárából lett a metamorfózis szörnyszülőtte. A plébános a magtár padlásán lakott; gyógyszeráruk, orvosuk nem volt.

Az iskolájukat, az egyetlent, a gróf ököristállójából alakították át. 1935-ben Dömök József és

ifj. Seres József tanított benne. Őket idézem egyik akkori riportomban!

– Két kis tanteremben 190 mindennapi és 60 ismétlőiskolás gyereket tanítunk. Délelőtti és délutáni csoportokban járnak a tanulók, és még így is alig férnek a tanterembe. A legnagyobb baj azonban az, hogy a délutáni csoport – az előírt négy óra helyett – csak másfél órát lehet az iskolában. A tanyai gyerekek egy része ugyanis 5-6 kilométerről jár. Az őszi és téli hónapokban korán be kell fejezni a tanítást, különben eltévednének szegények az esti sötétben, ködben, hóesésben.

Az iskola különben semmit sem különbözött az ököristállótól, amiből 1912-ben átalakították. Rozoga padok, recsegő, korhadt padló, kicsi ablakok és üres állapotban is kibírhatatlan bűz van benne.

– A falak – folytatják – nincsenek szigetelve, és két méter magasságig állandóan nedvesek. Még most is gőzölög belőlük a trágya és a vizelet szaga. A község két évtizede könyörög államsegélyért, hogy rendes iskolát építhessen legalább itt benn. A tanyák? Tanyai iskoláról még álmodni sem mernek a kinnlakók...

Soltszentimre, 1935

Ez a mocsarak közé zárt falu 1890-ben keletkezett, tanyavilága azóta terebélyesedik. Dunántúli kisparasztok alapították. 1918-ban parcellázták. Nyomorúságos törpebirtokosok voltak a települők.

Templomot egy régi urasági tehénistállóból, iskolát Ivánka Oszkár nagybirtokos volt lóistállójából alakítottak.

Templomot később épített a kalocsai érsek, de az istálló-iskola maradt. A község maga tartotta fenn, három tanítóval.

– Most már – örvendeznek – tudjuk fizetni a tanítókat, mert az állam előlegezi a fizetésüket. Eddig kölcsönöket vettünk fel, és bálakat rendeztünk, a tanítók fizetését úgy koldultuk össze.

Kömpöc-pusztá, 1936

Ez a pusztá 1918-ig az egri főkáptalané volt. Közigazgatásilag kiskunmajsai határ. Hajdan itt garázdálkodott Dönti Peti és Bogár Imre bandája. Akkor a káptalan kiharított itt száz portát, hogy a pusztát bérlő tanyaiaknak védelmet nyújtson a tanyaközpont. 1918-ban Majsza megvette a káptalantól Kömpöcöt. Nem bírta kifizetni az adósságát, eladta a pusztát a bérlőknek. A vételár körül per támadt, a kömpöci parasztok duplán fizettek, s mégis mostohagyerekek voltak.

Kiskunmajsán még 1935-ben is minden elemi iskola egyházi iskola volt. Egyetlen tanyaközponti iskolát – a kömpöcöt – tartotta fenn az állam, egyetlen tanítóval. Egy másik tanítói fizetést az egyház adott. Ötezer holdon, a községtől 15 kilométerre, ez volt az egyetlen iskola. Herr Róbert tanító mondta:

– Ketten tanítunk a feleséggel. Eddig az volt a helyzet, hogy bár a gyerekek két csoportban jártak iskolába, csak azokat tudtuk a padba ültetni, akik éppen írtak. A többi a padlón meg a katedra szélén üldögélt. Az egyetlen 63 négyzetméteres tanteremben ugyanis csupán 83 gyerek részére van ülőhely. Ezzel szemben 224 mindennapi és 57 ismétlős

tanulónk van. Nemrég a főszolgabíró parancsot adott a községnek, hogy béreljen még egy helyiséget. Azóta én a csárdában tanítok 95 gyereket, a feleségem pedig itt foglalkozik 129 tanulóval. Hetenként 40 óra tanítás, aztán át kell olvasni kilencszer 281 irkát, este népművelés van. És napi 2-3 óra kell a másnapi vázlatok elkészítésére is.

Az eredmény?

Nem kérdeztem a tanfelügyelőtől. De azt láttam, hogy a két tanító az idegbaj szélén állt.

Kimagasló pedagógus egyéniségek

– akik „nem fértek” bele egy könyvbe –

Amikor megkaptam A Budapesti Tanítóképző Főiskola című könyvet, Panyik Ilona munkáját, megdobbant a szívem. Hiszen kedves, öreg tanítóképzőnkől olvashatok a Tankönyvkiadó „Iskolák a múltból” sorozatában napvilágot látott könyvben! Igaz, az egykori középfokú „prepaképző” immár több mint három évtizede felsőoktatási intézménnyé (főiskolává) vált, mégis ugyanarról a jóhírű „budai képzőről” van szó...

A könyv szerzője a közös gyökerekig, a képző múlt századi előzményéig ásott le – helyesen – az első két fejezetben. Sőt, az 1923-tól 1938-ig zajló éveket a „szakmai sikerek csúcsának” minősíti, emeli ki a korszak jellemzésére s ezt a címet adja e rövid korszakot tárgyaló fejezetnek is.

Lázasan lapozok előbbre a könyvben, hogy ráleljek a „mi korszakunkra”, az ötvenes évekre. S íme, meg is találok a következő, A bizonytalanság évei című fejezetben a „Marad a középiskolai tanítóképzés” alcím alatt. Csalódottságom egyre nő, ahogy a sorokat rovom. A szerző ugyanis elsősorban az 50-es évek első néhány évére – a legtöbbitől időszerű – koncentrálna, mintha nem tudna arról, hogy 1953-tól – dr. Árpássy Gyula igazgatása alatt – milyen nagyszerű tanárok gyűltek össze az öreg képző vastag védőfalai mögé, milyen pezsgő és színvonalas munka folyt itt – a Táncsics Mihály Gyakorló Tanítóképzőben.

Feltétlenül ki kell egészítenem Panyik Ilona könyvét – elsősorban olyan nagyszerű pedagógus-egyénségek bemutatásával, akik méltán érdemlik meg az utódok – és így a jelenlegi főiskolai oktatók, hallgatók odafigyelését, tiszteletét.

Dr. Szathmáry Lajos nevét futólag egy jegyzőkönyv alapján említi csak a könyv. Pedig igazán nem „akárki” Németh László regényhőse, az Égető Eszter c. regény kedves, „nagyorrú” Szilágyi tanár ura! Aki szerencsére köztünk van még, kilencvenes éveit taposva, ám teljes szellemi frissességben. (Ezt jelzi az a tény, hogy tanulmányt írt egy, a Püski Kiadónál napvilágot látott népfőiskolai témájú kötetben.) A nyomdász (tehát munkás) családból származó Szathmáry Lajos – egyébként fantasztikusan művelt, sokoldalú tudós tanárember – mindig is szívügyének tekintette a tehetséges, szegény gyerekek pártfogását. Ezért teremtette meg – Németh Lászlóval karöltve a Kitűnök Iskoláját a Viharsarokban. Így vált nemcsak kimagasló, példamutató pedagógussá, nemcsak irodalmi (regény)hőssé, de történelmi személyiséggé is a csöndes szavú, fürkésző tekintetű Lajos bácsi, aki egyúttal alapító elnöke a Budai Képző Baráti Körének. Gyermekai híres orgonisták, zeneszerzők, ő maga is kedveli és művelte is a hegedűjátékot...

Jóságos, színes egyénisége felejthetetlenül, mélyen él mindazok szívében, akiket tanított. S

mellesleg – vagy talán nem is mellesleg – emlékezetem szerint ő vezetett minket – párosával felsorakoztatva a Bern térre 1956 október 23-án...

A viharos napokban egyébként megnyílt Árpássy igazgató úr szobája is: ott hallgattuk tanárok és diákok együtt a Szabad Európa Rádiót. Arca sem rezdült ennek a szigorú, mindig céltudatosan választó, tevékenykedő vezetőnek akkor sem, amikor 1957 március 15-én (a hírneves MUK idején) osztályünnepséget tartottunk a IV/A osztályban. Dr. Árpássy Gyula nem dobott ki – még csak el sem marasztalt senkit, sőt: pontosan tudta, milyen veszélyekkel számol, amikor máshonnan, világnézeti okokból elűzött nevelőt, vagy „nem jó káder” diákokat fogad be a képzőbe, illetve annak gyakorló iskolájába.

Itt taníthatott a legújabbkori magyar oktatásügy egyik legnagyobbjaként is meghurcolt, börtönt is megjárt dr. Kiss Árpád, a zenetanárok többsége pedig templomokban is játszó, hangversenyző (protestáns) orgonista volt. A képzőben tanított a nyugati evangélikus világban jól ismert Kapi-Králik Jenő és Peskó Zoltán! Regényt lehetne írni – legendás alakjuk felelevenítésével. Jól tudta mindenki, hogy Kapi-Králik Jenő, ez a szikár, igényes, „vasalt” úriember menekülési kísérletei (nevezzük néven: öngyilkossági kísérletei) – szerencsére – nem sikerültek. (Erről még magunk között sem beszéltünk, most is nehezen fog a tollam.) Ám amikor – éppen a középfokú, képző megszüntetésével, felsőfokú képzővé való átszervezése ürügyén – „lefokozták”, kihelyezték egy soroksári általános iskolába, a Tanár Úr összeroppant, s rövidesen meg is halt. Szörnyű volt látni vergődését, reményvesztettségét ebben a méltatlan, szorongató állapotban! S nem volt, aki segíteni tudott volna rajta... Pedig ő segített, akin csak tudott. Engem is Ulászló utcai otthonában tanítgatott orgonálni – pedálos zongoráján. Tehetségét, tudását fémjelzi a következő eset. 1956 nyarán romániai kapcsolatokat építgetett a képző, ennek kapcsán marosvásárhelyi diákok érkeztek hozzánk, s mi romániai kiránduláson vettünk részt. Az ünnepélyes első találkozáson nekem kellett volna zongorán kísérem a két ország himnuszát. A mienkkel nem is volt semmi baj, de a románt csak partitúrában tudtam megszerezni. Közvetlenül a főpróba előtt derült ki, hogy az igen magas (Esz-dúr) fekvést „nem bírják” az énekesek, C-dúrba kellene transzponálni a művet. Erre én képtelen voltam. Ekkor Kapi Tanár Úr ült a zongorához, s úgy „blattolta le” (vagyis első látásra lezongorázta) a kusza partitúrát, hogy nyomban transzponálta is – két hanggal lejjebb. Aki egy kicsit is foglalkozott kottaolvasással, zenével, tudja, milyen teljesítmény ez! A forradalom után azonban gyanakodva nézték ezt a csendes, sohasem politizáló, nagytudású tanárembert, s ahogy tehették, kibillentették abból a képzőből, amelynek romeltakarításában a háború után – s ezt Panyik Ilona is megemlíti – két finom, zongorista kezével személyesen vett részt...

A képző több más tanárára is lesújtott a Hatalom – mihelyt tehetette. A középfokú képzőt még jól védték vezetői és tanárai, no meg érdemei, eredményei – vastag falain kívül. Az „alkalmat” a leszámolásra az átszervezés adta.

Dr. Jablonky Pál társaihoz hasonlóan – égő és világosságot adó hazafi volt. Ő az, aki az említett erdélyi kapcsolatokat, kirándulást szervezte (később „hivatásos” idegenvezetőként számos hasonló túrát szervezett még). Ő volt a legkitartóbb Mindszenty-hívő, így aztán rövidesen ő is egy általános iskolában találta magát, s még szerencse, hogy ennyivel megúszta. Csak egyetlen mozzanat tanári, mentalitásának érzékeltetésére. Amikor 1987-ben – 30 éves osztálytalálkozókat szerveztük, magával hozta az 1953-ban írt első biológiai dolgozatunkat, amelyek költözködések, iskolacserék, nyugdíjaztatása után is rendületlenül megőrzött. S találkozókon széles mosollyal, osztotta szét az egykori diákok

között, akiket név szerint szólított... S most ott nyugszik a solymári csendes temetőben, nem tréfál és nem kirándul többé, hiszen eljutott a megnyugvást adó örök botanikus kertbe...

Lelki szemeim előtt sorra felidézem egykori, kedves tanárainkat. Dr. Göndöcs Lászlót a matematikust, amint ironikusan, tettetett szörnyülködéssel mondja: „Fiúk, maguk nem olvasták Kaganovics Elvtárs legújabb írását?! Nem szégyellik magukat?” A zenekart Csiky Gyuláné tanárnő vezényli, osztályfőnökünk, dr. Bihari János melankolikusan ballag a folyosón. Kántor tanár úrnak libát rajzolunk szénrel, nagy kedvvel, miközben ő lábát „amerikaiasan” az asztalra helyezve magyar nótákat dúdol, Sárkány Loránd a másik művésztanár ősülő halántéka, jellegzetes színfolt, Hajdu István (becenevén „duhaj”) kemény, mégis biztató hangja hallik, és Lakits Pál elegáns alakja magasodik fel, s a többieké is, mert hiszen ők, a képző és gyakorló iskola nevelői voltak számunkra a képző, s nem a falak, amelyek most is állnak, s amelyek immár a főiskolai szintű tanítóképzés hallgató tanúi... Egy-egy jó szót, egy fél mondatot azért megérdemelték volna ezek a tanár-óriások, ezek a feledhetetlen egyéniségek...

A budai képzőben tanult – többek között – Bábosik István, az ELTE BTK tanszékvezető egyetemi tanára, a neveléstudományok doktora, számos könyv szerzője; Gáspár László, a „szentlőrinci iskolakísérlet” atyja, indítója, szervezője, ugyancsak nagydoktor és számos írásmű szerzője; Gauland Mátyás a Deák téri iskola igazgatója, Kálmán Attila a kiváló matematikatanár, példamutató lokálpatrióta, jelenleg éppen minisztériumi államtitkár; Kozma Tamás, az Oktatáskutató Intézet Amerikában is ismert igazgatóprofesszora, a szociológiai tudományok doktora; vagy Wisinger István, a Magyar Televízió ismert személyisége.

De nem is az a problémám, hogy ki, mi került bele a könyvbe, hanem az, hogy óriások nem kerültek, nem fértek bele.

Ezért sorakoztattam fel őket, akikre nagyon sokan megbecsüléssel, szeretettel emlékezünk, így kárpótolván magunkat a könyv hiányosságaiért. Ez egyébként könnyedén korrigálható lett volna, ha a kéziratot legalább egyetlen külső lektor, netán olyan, akinek köze volt vagy van a tanítóképzéshez – olvasta volna.

Úgy vélem, ideje volna felfrissíteni e sorozat egykori sémáját, az ezt alakító kérdéseket. Mert egyébként dicséretes dolog emlékezni az egykori formáló erejű Alma Materekről, iskoláink jövő felé mutató múltjáról. Megbocsátassék azonban, ha a múlt (közel múlt) egykori megélő, tanúi – mint jómagam most – megszólalnak, s szót emelnek megélt életük szétmálló múltjuk mégis kitartóan fontosnak tartott részleteinek pontatlan, hiányos rajza miatt.

Dr. Karlovitz János

Mindenkinek igaza van

Legalábbis a saját szempontjából. Úgy még az MKM törvénykonceptiókat fogalmazó csapatának is. Mert igazuk volt, amikor az ún. november 5-i variáció vitatására számítottak. Jottányit sem tévedtek abban sem, hogy jó lett volna (mégis) már decemberben lezárni a dolgot. Ám a háládatlan, már-már pimasz ellenzék-ellenség obstrukciót kezdeményezett. Mégpedig szervezeten. Hiszen – úgymond – övük a médiák. Legfőképpen a „hetedik párt” a sajtó. Csak Szunyogh Szabolcs téved, aki szerint a kultuskormányzat „gyakorlatlan, és tisztességes, jó szándékú”. Lám, újfent majd újfent vitára bocsátotta a koncepciót. (Köznevelés, 1991. december 6.) Igaza van Kálmán Attila maholnap egyéves – amúgy

negyedik – politikai államtitkárának, a 168 Óra szerkesztőjének mondván: bele kell kukkolni az igazgatók tányérjába. Az „anarchia felé sodródó oktatási rendszert” kutya kötelesség „keretek között tartani”. Ráadásul az új koncepció „sokkal használhatóbb, és a mai kor követelményeinek megfelelőbb” mint a Gázsó-csoporté. Igaz, nincs sem társadalmi, sem szakmai konszenzus mögötte. És nincs is kipróbálva. Így nem tudni, hogy a „nép” megeszi-e majd. Pedig „a puding próbája az evés”.

Nem vitatom Kádárné Fülöp Judit igazát sem, aki már az Új Katedra-fórumon megmondta: a január 15-én megjelenő (eddig legfrissebb) koncepció a november 5-ig keltezésűnél szigorúbb lesz. Január 18-án hallhattuk tőle azt is (a 168 Óra műsorában), hogy a lényeg változatlan, bár egésze sokat finomult. De TOKtalanul oktalanok maradnánk. Ugyanis „borzalmasan nagy szakmai szabadság van az iskolában”. Ezt már a fórumon megtudjuk. Épp ezért „kötelesség ellenőrizni”. Kálmán Attila sem csupán valódit, hanem igazat mondott, szólván: „eddig is óriási áldozatot hozott az MDF. Lemondott a köztársasági elnökről, a rádióról, a tévéről”. Mi több: „A fark csóválná a kutyát”, ha még jobban „belebeszél mindenbe a többi párt”. Most „mindenki a törvényre figyeljen!”

És mire figyel az „MDF-állam”?!

Hogy minél nagyobb hatalmat markoljon össze! Ilyen értelemben számárság közoktatási törvénykoncepcióról beszélni. „Csak” törvénykoncepció nincs! Ami van, az szerves része az MDF-stratégiának. Ezért vallom a január 15-i dokumentum ismeretében is, hogy vitaalpnak sem tekinthető. Egyetértek a Horn-fivérekkel (csak nem „a Horn” rokona vagy ismerőse, netán iskolatársa mindkettő?!). Györggyel, aki óva int attól, hogy belemenjünk a koncepciónak nevezett végrehajtási utasítás vitájába, mert akkor kijavíthatónak fogadjuk el a kijavíthatatlant. Gáborral, aki a november 5-i variációról szólva az addig utolsóra is érvényesen mondja: noha rögzíti a semlegesség elvét, kizárja a következetes érvényesítését. Nem rendszert, csak ideológiát vált. „Nem fogadhatjuk el az oktatásügy visszasüllyesztését az oktatásvégrehajtó intézmények szintjére.” (Köznevelés, 1992. január 3.)

Ne adj' Isten, igazam lehet (még) nekem is, mert úgy látom – szemben Szunyogh Szabolccsal –, hogy bár az illetékesei sokkal inkább pártmunkások, mint szakemberek, személyes érdekeik képviselésében szuperzsenik. Ezt bizonyítja visszhangcikkével Pecsénye Éva is, amikor fölteszi a szónoki kérdést: „Mire megy ki a játék?... Mért csak most van ránk szükség?!” (És, 1992. január 17.) Megismétlem hát azt, amit a fórumon részletesen bizonyítani próbáltam: Nincs szükség (már vagy még) közoktatási törvényre! Legkevésbé olyanra, mint amilyen a „régijű” lett. Ne tőrjünk el, hogy velünk legitimáltassák a pártpolitikai prekoncepciót! Főleg azt ne tőrjünk, hogy január 31-el befogják a szánkat. Mert nem elég, hogy úgysem hajtánánk végre. Nem elég, hogy eddig eljutottunk. Végre. Hiszen a prekoncepciónak van számos, a szakma és a társadalom bizalmát is élvező alternatívája. Ez is kiderült az elmúlt hetek során. Ez a „koncepció” egyetlen, valódi értéke!

Pesti János

Gondolatok az iskolák gazdasági önállóságáról

Kerületünkben egyre több nevelő-oktató intézmény választja a nagyobb fokú gazdasági önállósággal együttjáró lehetőségeket és terheket. Mint a közel négy éves folyamat szemlélője és aktív részese sok tapasztalatra tettem szert e téren, melyeket ezúton szeretném megosztani kollegáimmal. Előre szeretném bocsátani, hogy mondandóm elsősorban a teljes körű

gazdasági önállósággal rendelkező intézményekre vonatkozik. Az ún. részben önálló (pl. önálló bérgazdálkodó) iskolákra (óvodákra) az itt leírtak csak részben alkalmazhatók.

Mi az önállóság célja?

Erre a látszólag elméleti jelentőségű kérdésre az egymás után önállósuló iskolák különböző választ adtak. Kezdetben azt hittük, hogy problémáink többségére gyógyírt jelent az önállóság. Fokozatosan rá kellett jönnünk azonban, hogy valódi célja a hatékonyabb működés! A hatékonyságnak mint célnak a hangsúlyozása azért fontos mert az önállósulás ellenzői főként rövidtávú pénzügyi szempontok alapján támadták és akadályozták ezt a folyamatot. (Esetleg többletkiadásokra hivatkoztak és nem fogadták el azt az elvet miszerint: a hatékonyabb működés még akkor is gazdaságosabb, ha kezdeti ráfordításokat igényel.) Az önállóság körül kialakult heves viták egy új szempontra is ráirányították figyelmünket. Nevezetesen: Oktatásügyünkben túlzott hangsúlyt kap a gazdasági szemléletmód. Az emiatt sokszor tapasztalható szűklátókörű pénzügyes gondolkodás az egyik legfőbb akadálya annak, hogy az intézményi gazdálkodás korábbi túlzott centralizáltságát megszüntessük.

Az elmondottakból kitűnik, hogy az intézmények önállósulása csak akkor lehet eredményes ha szemlélet váltással is együttjár: Ha tehát a szakmai, gazdasági és irányítási feladatok sokat emlegetett egysége és egyensúlya úgy valósul meg, hogy köztük az első kap prioritást. (Nem csak az iskolában, hanem a fenntartónál is!)

Mit kínál az önállóság?

A gazdasági önállóság az intézmény szintjére „decentralizál” olyan lehetőségeket és feladatokat melyek nagy hatást gyakorolnak az eredményes működésre, de amelyeket korábban az intézmény nem tudott befolyásolni. Ennek megfelelően nő az intézmény – ezen belül elsősorban a vezetés – mozgásteret de egyben fokozódik felelőssége, bővül feladatköre. Ez a sommás megfogalmazás azt sugallja, hogy az önállósulás sokféle lehetőséggel és következménnyel jár. Ezek közül elsősorban a helyi (intézményi) döntésekre gyakorolt hatását emelném ki. A régi és az új szituációt összehasonlítva a különbség nem egyszerűsíthető le a döntési kompetencia – korábban említett – bővülésére. Többről van szó! Olyan autonóm döntések lehetőségéről, melyeket nem szorít korlátok közé egy korábban meghozott „felsőbb” gazdasági döntés kényszere. Ez, a szakmához jobban igazodó döntési lehetőség a hatékonyság növelésének egyik forrása.

Az ilyen összetettebb döntések természetesen nagyobb szakértelmet követelnek, melynek minden következményét a korábbi vezető(k) nem vállalhatja(k) magára (magukra). Arra alkalmas munkatársakkal kell megosztani a speciális szakértelmet igénylő feladatokat. A bővülő munkamegosztás szükségszerű következménye, hogy az igazgatói feladatok egyre jobban a koordináció, a menedzselés felé tolnak el.

A fentiek természetesen új vezetői eszközöket és módszereket igényelnek. Ezeket a saját körülmények ismeretében mindenkinek önállóan kell kialakítania. Két lehetőségre azonban felhívnom a figyelmet:

- a nagyobb mozgástér egy eddiginél rugalmasabb, gyorsabb döntési mechanizmus kiépítését teszi lehetővé;
- a döntésben résztvevő intézményi dolgozók számának gyarapodása a demokrácia szélesítésének lehetőségét kínálja.

Az önállóvá válás természetesen nem csak a döntési folyamatot érinti. Az érdekeltség

eddiginél következetesebb érvényesítésével hatással lehet a végrehajtás valamennyi területére. (Az érdekeltség adekvát alkalmazását egy gazdaságilag nem önálló intézményben számtalan dolog nehezíti, vagy teszi lehetetlenné!) Az egyes lehetőségek felsorolását, vagy elemzését mellőzve arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy: Nem elég a belső elosztást következetesen megváltoztatni, az új lehetőségeket tudatosítani kell az intézmény dolgozóival. (Az érdekeltség és a hatékonyság összefüggését szükségtelen külön bizonyítani.) Végül, de nem utolsó sorban az önállósulás az adminisztráció csökkentése útján is hatékonyságot növelő tényező lehet. Az adminisztráció csökkentését a decentralizáció, a döntési szintek számának fogyása és az intézményi hatáskör növekedése együttesen teszi lehetővé. (Pl.: gazdálkodás ürügyén nem kell „levelezni”, egyszerűsíteni lehet a kimutatásokat, melyeket csak a túlzott centralizáció miatt kellett bonyolítani. (Ezt a lehetőséget a fenntartó szintjén is ki lehet használni.)

Az önállósulás folyamata

A gazdálkodási rend változása hatással van az egész intézményre és a fenntartóra. Az ún. átállást – a nevelő-oktató munka háborítatlansága érdekében – minél kisebb zökkenővel kell lebonyolítani. Tapasztalataim szerint ez csak akkor lehetséges ha:

- az önállóvá válás tervszerűen megy végbe;
- az átállás során az intézmény és a fenntartó érdemben tud együtt működni.

Zökkenőmentes váltás azonban még az előbbiek teljesülése esetén is nehezen képzelhető el. Az elkövethető hibák sokféle eredetűek, s függenek attól milyen úton zajlik az önállósulás. A lehetséges hibák felsorolása és elemzése helyett ezért most egy olyan elképzelt forgatókönyvet szeretnék ismertetni mely elkerüli az általam ismert buktatókat. A tervszerű önállósulás megítélésem szerint három szakaszból áll:

- Első fázisa a tervezés, melyben a fenntartónak világosan meg kell határoznia a változtatás elveit és gyakorlatát. (A helyi okt-pol koncepció részeként, vagy azzal összhangban!) Ennek során választ kell adnia arra, hogy:

- a) milyen fokú önállóságot tart szükségesnek és lehetségesnek intézményei körében;
- b) mikortól, milyen feltételek mellett biztosítja a fentieket;
- c) a feltételeket norma, vagy alku alapján kapják-e az intézmények;
- d) az egyes feladatok végrehajtásának ki a felelőse és a felhatalmazáshoz milyen átmeneti jogkörök járnak?

- A második fázis az előkészítés. Ebben a szakaszban kell – a terveknek megfelelően – az intézményeket alkalmassá tenni új feladataik elvégzésére. A rendkívül sok és sokféle operatív tennivaló közül az alábbiakat emelném ki:

- a) gondoskodni kell a vezetők átképzéséről;
 - b) munkaerőt kell biztosítani az új feladatok vitelére;
 - c) el kell látni az intézményeket az új feladatok szakszerű ellátásához szükséges tárgyi feltételekkel (pl.: helyiség, berendezés, gép, stb.);
 - d) be kell jegyeztetni a jövőendő önálló intézményt és saját bankszámlát kell nyitni számára.
- Az előkészítés szakaszát végülis a hivatalos átadási-átvételi aktus zárja le.

– Az önállósulás utolsó fázisa a „beüzemelés”. Ez alatt szokja meg az intézmény az új gazdasági rendet, itt kerülnek felszínre a rejtett hibák. Nyilvánvaló, hogy ebben a stádiumban még – bár egyre kisebb mértékben – az intézmény segítségre szorul. A segítség igényének csökkenésével párhuzamosan fokozatosan át lehet alakítani a fenn tartói feladatokat ellátó intézményeket és hivatalokat. (Ezek egy része az új helyzetben funkcióját veszti.) A szakasz végén – a fél éves gazdasági beszámoló, vagy az év végi zárás elkészítésekor – értékelni kell a tapasztalatokat. Ennek alapján lehetséges jól elvégezni a szükségessé váló korrekciót. (Az értékelést és a korrekciót fenntartói szinten is célszerű megtenni.)

Epilógus

Az oktatás-nevelés prognosztizálható fejlődése olyan intézményeket fog feltehetően előnyben részesíteni melyek a jelenlegieknél jobban és rugalmasabban tudnak alkalmazkodni környezetük változásaihoz. Meggyőződésem, hogy ennek a követelménynek csak az önállóan gazdálkodó intézmények képesek megfelelni. Az önállósulás ebben az értelemben tehát egy lehetséges válasz az intézményeket érő jövőbeli kihívásokra. Az új gazdálkodási mód kialakításakor – mint minden új dolog bevezetésekor – tekintettel kell lenni az elődök tapasztalataira. Ugyanakkor fetiszizálni sem szabad azt! A gazdálkodási módjukat változtató intézményeknek számolniuk kell azzal, hogy saját önállóságukat csak saját maguk „szülhetik” meg.

Zárda Gábor

Szinyei M. P. gimn. és ált. iskola

Hatágú síp alapítvány

1134 Budapest, XIII. ker., Váci út 19.

Tel.: 1-113-033

Számlaszám: 21898055/41574-3

Tájékoztató az alapítványról

1991 februárjában a Magyar Könyvkiadók és könyvterjesztők Egyesülése létrehozta a „Hatágú síp” alapítványt. Az alapítvány célja a bejegyzés szövege szerint:

„A magyar és a határainkon túl élő magyar anyanyelvű fiatalok mavelődésének és szakképzésének elősegítése.” Az alapítvány folyamatosan támogatni kívánja a határainkon túl élő magyar anyanyelvű fiatalok magyar kultúrával kapcsolatos művelődését és szakmai képzését. Jelenlegi tevékenységünk középpontjában a könyvszakmai képzés áll. A 8 hetes tanulmányi idő alatt a hallgatók az elméleti előadások kiegészítéseként folyamatosan könyvesbolti gyakorlaton vesznek részt. A képzés vizsgával zárul, amely szakképesítést nyújt az OSZJ 2010 szakmában. Az államérvényes oklevél honosítható. A könyvszakmai ágazat támogatásával jelenleg 2 erdélyi és 1 felvidéki csoportot tudunk szakmai képzésben részesíteni, a jelentkezők száma azonban ennél jóval nagyobb. Ezért még két csoport indításához szeretnénk támogatókat keresni.

Egy hallgató nyolchetes képzésének teljes költsége 50.000 forint (útiköltség, szállás, teljes ellátás, közlekedés, tankönyvek, kulturális programok és némi költőpénz). Egy azonos területről jelentkező csoport létszáma 15-25 fő.

Az Alapítvány tevékenységi köre szerint a határokon túli középiskolások számára a nyári hónapokban nyelvi, műveltségi, irodalmi és történelmi ismereteket pótló táborok szervezését

tervezzük, ahol a magyar vonatkozású anyagra fektetjük a hangsúlyt.

Az év második felében – anyagi lehetőségeink szerint – hazai pályakezdő és pályamódosításra kényszerülő fiatalok számára szeretnénk kedvezményes vagy ingyenes szakmai képzéseket indítani.

A pénzüsszegek ütemezett és gazdaságos felhasználása mellett rövidtávú vállalkozásokkal szeretnénk mi is az alapítványi vagyon növeléséhez hozzájárulni.

A csíksomlyói kolostor könyvtára

Csíksomlyó – a székely Róma. Itt van az a csudálatos Mária szobor, amelyhez a székelyek ezrei zarándokolnak, hogy bemutassák hódolatukat a Szent Szűznek.

A Szerafikus Szent Ferenc kolostora, hol e szobor áll, másképpen is figyelemre méltó. Nagy és tisztos emlékeket őriz a hagyomány, bár az írásokban, könyvekben is nyoma van azoknak. Ámbár csak éppen – nyoma. A zárdakönyvtár annáleszei, krónikái és egyéb művei között a legrégebbiek a XVII. század első felében datálódnak, azon ritka példányok, amelyek e korszak előttiak, vagy más helyekről – utóbb – kerülhettek ide, vagy pedig elveszett példányok voltak, melyek a válságos időkben távol voltak a zárdától s elvégre megkerültek. A XVII. század elején ugyanis – és eladdig is – gyakori tatárbetörések nyugtalanították a derék csíkiakat. A zárda könyvtára az 1600-as évek elején felégetett kolostorral együtt tönkrement; azonban az azután keletkezett gyűjtemény is olyan becses, hogy egy vérbeli történettudós sem nélkülözheti sok fontos adatot tartalmazó darabjait.

Mellőzve Somlyó és a zárda másnemű nevezetességeit, csupán a könyvtárra kívánom felhívni a figyelmet.

A tatárdúlások után faépületet emeltek a szerzetesek. Nagykájoni Kájoni János, 1666-ban a faépületek helyett kőházat épített és ugyancsak ő állította be a könyvsajtót, amelynek nyomása alól került ki a legtöbb erdélyi nyomdatermék 1676 óta, a legújabb századokig. P. Kájoni, a jeles zárdafő, e könyvsajtó útján jelentékenyen gyarapította a zárda könyvgyűjteményét. Ő adta ki a híres Cantionale Hungarico Latinum-ot amelyben az ősrégi, magyar egyházi népénekek gondosan összegyűjtve láttak napvilágot. Mellékesen megemlítem, hogy P. Tima Dénes és Baka János e Cantionale-t is felhasználták a Csíki Énekeskönyv összeállításában. A Cantionale Hungarico Latinum első és második kiadásának példányai feltalálhatók a könyvtárban, ahol gondosan őrzik azokat. Oly régi népénekeket foglal magába ez a munka, hogy nyelvünk grammatikai fejlődésének tanulmányozásánál is nélkülözhetetlen.

A könyvtár bár nem haladja meg a rendes zárdai könyvgyűjtemények terjedelmét, az említett munkán kívül még számos nevezetes munkát tartalmaz. Van egy hatalmas foliáns, Gergely-féle zenésítéssel ellátott énekkönyv, kézzel írva, de nyomtatott írásjegyekkel. Gyönyörű sok színben ragyogó, szépséges iniciálék, gótikus kezdőbetűk, belerajzolt alakokkal és folyondárokkal díszítik a hatalmas könyv lapjait. Úgy tudom, a XV. századból való. (...)

Fülöp Árpád által kiadott Csíksomlyói nagypénteki misztériumok a klastrom kézírataiból kerülnek nyilvánosság elé. Fülöp a misztériumoknak csak egy részét adta ki, még sok értékes darab várja a jobb kort, mely átnyújtja a nemzetnek, jelesen a nemzet tudósainak.

A zárda könyvein kívül persze tömérdek okiratot is találunk a kollekciónban, nem egy értékes pergamen van azok között.

*Földes Zoltán: A magyarságért
Pitró, 1913*

Ha február akkor bál

Farsangi móka és bolondozás – mondhatnám, ha nem lenne oly sok közöm az iskolához. Bizony a nyolcadikos diákoknak, szülőknek meg osztályfőnököknek előbb jut eszükbe a féléves konferencia, meg a Hová? Merre tovább? gondolja, mint a maszkabál, a jelmezzszeny.

Nem könnyű így február-tájt se gyereknek, se szülőnek, se tanárnak.

Az iskolában javában folyik a közismert „Húzd meg! – Ereszd át!” (Sportjáték.)
(Előkonferencia, konferencia... utóregzések.)

A kötél egyik oldalán a szigorú követelményeket támasztó, elveihez végletekig ragaszkodó tanáralkat áll, s érvel:

- Mit mond majd rólam a középiskolás kolléga? Ilyen tudásra én nem adhatok kettest! (hármast, négyest, ötöst...)
- Ha Péter szerintetek kettes, akkor hányast adjunk Pálnak? Én követelek! Nem adhatom fel az eddig elért színvonalat! És így tovább...
- Vele szemben a közismerten vajszívű, engedékeny, a gyermeki személyiséget tisztelő, minden helyzetben segítőkész humánus alkatú már mondja is:
- Legalább a lehetőséget adjuk meg neki! A középiskolában aztán majd bizonyíthat!
- Nem buktathatom meg pont nyolcadik félévkor!
- Eddig kitűnő volt, pont most ne legyen az?
- Jó, jó, lehet, hogy nem érti a matematikát, de nagyszerű versmondó (tornász, festő, zenei tehetség...)
- Gondoljátok meg! A középiskola az osztályzatok alapján dönt! Adjunk ennek a gyereknek ötöst! (négyest, hármast...)

Így vagy úgy, de végül is a kimerítő játék bevégeződik. Ám még most sem hajthatjuk nyugovóra fejünket, mert a kötélhúzás után jön a gátfutás, az akadályverseny.

Ha szépen kitöltöttük a felvételi jelentkezési lapokat, beírtuk a két kipontozott helyre mind a három (4-5) megpályázandó iskolatípust, még gyötörhet a kétség: felveszik a gyereket, vagy nem?

Persze; amelyik szülőnek van 80 (100, 120.000,-) forintja, s gyermeke a négyes átlagú mércét föléri, na meg idejében befizette a „helyfoglaló pénzt”, az a szülő már mélyet lélegezhet.

Aki zseni gyermeket nemzett, annak is könnyebb a dolga, csak azt kell jól kiraknia, mely iskolát jelölje első, ill. második helyen, mert az elit iskolák igen hiúak ám! S jaj neked, ha bátorkodtál második (uram bocsá' micsoda meggondolatlanúság harmadik helyre beírni valamely közismerten népszerű zseniképző intézményt!

S ha gyermeke (elsősülötted) bár helyes, aranyos, de csak „közepeske”? Akkor választhatsz

a szakmák közül. S persze, te osztályfőnök – kerekítheted a jegyeket felfelé, körbejárhatod a kollégákat könyörögve, ugyan adjanak már csak egy féljeggyel is jobbat Jucinak, különben nem veszik fel eladónak! Pedig, hogy úgy mondjam, őt az Isten is kereskedőnek teremtette. Lehet ugyan, hogy kevésbé ért a kovalens kötésekhöz meg a verzlábakhoz, de megnyerő modorú, bájos, készséges, csak úgy ég a keze alatt a munka!

Na persze, ha engem kérdeznének, én a szakmát választóknál (főleg, akik végzettségüket tekintve emberekkel foglalkoznak majd) amolyan alkalmassági képességfelmérő vizsgát tartanék. S a pályázó személyisége, rátermettsége lenne olyan jelentős, mint teszem azt egyik-másik érdemjegye. (Csakhogy engem nem kérdeznak.) Így rábírom a szülőt, hogy keressen gyakorlati munkahelyet gyermekének, mert ha jelentkezési lapján az áll, hogy egy bizonyos cég, vállalat, magánkereskedő, stb. vállalja a kiskorú gyakorlati képzését, s feltehetően lesz munkahelye ha végez, akkor az a pályázó előnyt élvez.

Miután mindenkit körbetelefonáltam, kilincseltem, érdeklődtem, ismerősöket felkutattam, nincs más hátra, mint együtt izgulni gyermekeimmel mindaddig, míg a huszon, illetve harmincvalahány jobbsorsa érdemes nebulót ide- vagy oda be nem írták.

Szemán Éva

Együnk-igyünk, dombérezzünk...

Mottó:

Arcod rejtse álarc mögé,
ölsél cifra maskarát,
szökjünk, tomboljunk,
Itt a farsang,
pönögjenek citerák!

Sült malacka vicserít ránk
fehér gyöngysör a foga,
Együnk – igyünk
dombérezzünk,
nyekeregjen a duda!

Járjuk – ropjuk, hadd dobogjon
nyírfakéreg bocskorunk!
Három hétig tart a vígság
majd a böjtben alhatunk.

Kerék Imre pedagógus-költő

Azt tartja a közmondás:

Hármat néznek a naptárban: farsangot, ünnepnapot, névnapot.

(Vagyis a farsang a nagy ünnepek közé tartozik.)
– Mitől meddig tartott Nándi bácsi szerint a farsang?

– A farsang vízkereszt napjától hamvazó szerdáig tart, a valódi farsang azonban, amikor legtöbbet szórakoznak az emberek, ez csak három nap: a farsang vasárnap, farsang hétfő és húshagyókedd. Tréfásan ezeket a napokat a „farsang farkának” is nevezik.

A farsang első írásos megjelenését 1283-ból, bajor-osztrák adatokból ismerjük. Elterjedése hazánkban a középkorra tehető. Jelentése: „hangosan bolondozók gyülekezete”.

– Melyek a legjellemzőbb szokásai a farsangnak?

– Tudom, hogy sok szokás tartozik hozzá, pl.: álarcosbálok, farsangi mulatozások, színjátékok, lakodalmas játékok (téltemetés).

Olvastam arról, hogy más európai népeknél a farsangi felvonulásra a nagy tömegben egyformán öltöznek fel, pl.: a velencei, riói karnevál.

– Milyen álarc viselésről, állat-alakoskodásról tud itt a környéken Nándi bácsi?

– Itt a környéken olyan jellegű, mint a sokárok mohácsi busójárása nem volt, de úgy emlékszem, hogy csoportos álarcos alakok meg-megjelentek a bálon. Ha jól tudom, cigányasszonynak, menyasszonynak, betyárnak, kéményseprőnek öltöztek. Gondolom, hogy ennek a hagyománya az évenként megrendezett farsangi bál, az iskolai rendezvény erre a régi hagyományra nyúlik vissza, csak mostanság többféle jelmez van.

– Ez így igaz, én is majdnem minden évben készülök maskarákkal.

– Melyik eseményre emlékszik vissza, amit utánózni, eljátszani is lehet?

– A farsangokra táncos, bolondságok voltak jellemzők. Számomra a bál és a bálszervezés volt a legkedvesebb. Külön szervezték az iparosok és a parasztleányok is. Először is azt mondom el, hogy itt Süttörön béreltünk egy házat nem messze tőlünk. Háromnapos bolondságot szerveztünk ott. Pontosabban az elsőlegények szervezték mindezt.

– És egyáltalán kik azok az elsőlegények: Mi volt a feladatuk?

A falu leány- és legényserege választott magának négy elsőlegényt és négy elsőleányt. Ők 16-17 éves koruktól voltak addig, míg s legények be nem vonultak, a leányok férjhez nem mentek. Így aztán 3-4 évente éppen farsangkor választották meg őket. Az elsőlegények feladata az volt, hogy a faluban a rendezvényeken – így farsangi bálokon is – kibérelték a házat, ők gondoskodtak a zenéről, rendet tartottak és ők szedték a belépődíjat is. Az elsőleányok feladata az volt, hogy a templomban takarítsanak, segédkezzenek. Őket mindig az elsőlegények választották.

– Az elsőlegények hogyan kerültek ki?

– A legények egymásközt megválasztották az elsőlegényeket és hozzájuk a legénykeresztapákat is. Az avatásuk úgy történt, hogy a leendő elsőlegényeket egyenként fölemelték a mestergerendához és hozzákoccantották a fejüket. Ám hogy ne legyen olyan fájdalmas, ezért a keresztapa odatartotta a tenyerét a keresztfia fejéhez. Az elsőlegények irányítója a tűzbíró volt.

– Nándi bácsi volt elsőlegény?

– Igen voltam én is. 16 esztendőskoromban választottak meg. A feleségem Marika néni az utolsó elsőlány volt, azóta ez megszűnt.

– Hogyan kezdődött a bál?

– Mivel a bál a nagy évések – ivások ideje volt, ezért az elsőlegények vezetésével a falubeli legények végigjárták a házakat, meghívták a leányokat a bálba és adományokat gyűjtöttünk kosárba. Ezeket megköszöntük és elvittük a házhoz, ahol víg lakomákat csaptunk belőle. A lányok pedig hozták a finom farsangi szalagos fánkot. Versenyeztek kié az ízletesebb. Nagyon jó kedvünk volt és különböző ügyességi próbákat álltunk ki.

– Milyen más érdekes esemény és szokás volt Süttörön, amire még emlékszik?

– Nagyon jól emlékeimben élnek még a farsangi színdarabok. Ilyentájt az ifjúság összefogott és betanultak egy-egy híres darabot, operettet. Emlékszem, hogy játszottunk János vitézt, Cigánybárót, Huszárkisasszonyt. Versenyeztünk az iparoslegényekkel, mert nekik is megvolt

a maguk darabja. Ilyenkor a falu apraja-nagyja ott volt az előadásokon.

A farsang gondolköre a multság és a házasság témája körül forgott. Farsang idején igyekeztek a leányok elkelni.

– Ez a szokás a falunkban is élt?

– Igen nálunk is elterjedt, hogy ekkor tartották a lakodalmakat. Itt is volt szerepük az elsőlegényeknek. Éjfélkor, a menyasszonytáncnál ők táncoltatták meg elsőként a menyasszonyt. Azokat a leányokat, akik pártába maradtak, kicsúfolták.

– Milyen hiedelmek tartoztak ide?

– Húshagyókedden varrni nem lehetett, mert akkor nem tojtak a tyúkok. Multságban nagyokat „ugrottak”, hogy nagyot nőjön a kender, és a húslevesbe hosszú tésztafőztek. Húshagyókedden kellett lemorzsolni a kukoricát, hogy sok teremjen. A lányok a párnájukba rakták a fiúneveket, és akiét utoljára kibontották, az lett a jövendőbelijük. Hallottam arról is, hogy húshagyókedden a máshol lakó legények kormozott arccal járták a falut és akivel találkoztak, azt bekormozták. Erre felé nem voltak ilyen szokások.

– Az egyház, a papok hogyan vélekedtek erről az ünnepről?

– Arra emlékszem, hogy a misén külön imát mondtak a farsangozókért.

– Olvastam arról, hogy külön farsangokat tartottak leányoknak, asszonyoknak, itt is?

– Hallani, hallottam róla, de itt nem volt jelentős. Ugyanúgy, mint a téltemető szalmabábúégetésről és a mókaházasságról is csak a TV-ben és a könyvekből szereztem tudományt.

Fejes Judit 7. b.

Részletek a közoktatás minőségi megújításának programjából

A politikai kultúra megalapozása és fejlesztése

I. Problémaháttér

A magyarországi politikai kultúra a rendszerváltás következményeképp az úgynevezett „alattvaló” típusú kultúrából a „részt vevő” típusú kultúrába fordul át. Az átfordulás a társadalom minden tagja számára észlelhető, akinek minimális fogékonysága van a politikai tevékenység tárgyiasult eredményei (sajtótermékek, rádió- és tévéműsorok) befogadása iránt. Az átfordulás és annak következményei az iskolarendszert makro- és mikroszinten érintik a minisztériumi konfliktusoktól az egyes családokig.

Az alattvaló típusú politikai kultúrában – mint az közismert – az individuum, a személy passzív, csupán fogadója a felülről lefelé irányuló folyamatoknak. A részt vevő típusú politikai kultúrában az állam polgárai aktivizálódhatnak, a politikai rendszer input és output folyamataiban egyaránt közreműködhetnek.

Az iskola mint szervezet fennállása óta nem tudja a politikamentességét szavatolni. Akár alattvaló, akár részt vevő típusú politikai kultúra a honos egy országban, e tény mindenképp igaz. A tekintetben viszont nagy a különbség a különböző országokban, hogy az iskola mint közvetítő miként vállal szerepet a politikai szocializációban, törekszik-e politológiai jellegű tudás közvetítésére, vagy csupán hagyja a kortárs csoport, a család révén közvetítődő politikai értékek és attitűdök szabad terjedését elemzés és kommentár nélkül. A mai magyar társadalom iskolájának – bármelyik stratégia mellett is foglal állást –, tényként kell tudomásul vennie, hogy a rendszerváltás nyomot hagy az iskolán, épp azért, mert a mikro környezetben, a családok körében, ha a mindennapiság szintjén is, de terjed a részt vevő típusú politizálás praxisa. Mivel Magyarországon a politikai kultúra sohasem volt magas színvonalú,

megfontolandó az iskola szerepvállalása a politikai kultúra megalapozásában anélkül, hogy az egyes iskolák egy-egy politikai pártnak vagy hatalmi érdekcsoportnak a kiszolgálói lennének.

II. Célkitűzés

Törekedni kell olyan politikai kultúra iskolai megalapozására, amely a ma diákját segíti abban, hogy állampolgárként politikai tudása és képességei mozgósításával sikeresen aktivizálhassa magát választott közössége és saját érvényesülése érdekében.

III. Szakmai háttér

Tudomásul kell vennünk, hogy a részt vevő típusú politikai kultúra kialakításához szakmai tudásunk szinte nincs. A fejlett politikai demokráciával rendelkező országok társadalompedagógiai gyakorlatának és tudásának adaptálása és elsajátítása nélkül a fentebb megfogalmazott célkitűzésünk alig realizálható.

IV. Fejlesztési program

A politikai kultúra megalapozása a következő tevékenységek révén érhető el:

- a) A politikai informáltság biztosítása iskolai keretek között, a politikai publicisztika olvastatása a rádiós és televíziós hírszolgálat igénybevételével.
- b) A kommunikációs kultúra elsajátításának részeként a politikai kritika, vitakultúra és dialógus képesség kialakítása és folytonos fejlesztése.
- c) Az államjog, illetve az alkotmányjog adaptálásával alkotmánytani programok kidolgozása mind az alapiskolázásban közreműködő, mind a középiskolázásban részesülő diákok részére.

1. A kultuskormányzat teendői a politikai kultúra megalapozásában és fejlesztésében

- a) Intézkednie kell, hogy mind az alapiskolázás, mind a középiskolázás szakaszait lezáró követelményrendszerben az alkotmánytani tudnivalók helyet kapjanak; ugyanígy fontos, hogy a vitakultúra is a követelmények szintjére emelkedjék, és a vizsgákon a diákok számot adjanak vitakultúrájuk fejlettségéről.
- b) Kutatásokat kezdeményez a politikai szocializáció, a politikai kultúra jobbítása, pedagógiájának kialakítása érdekében.
- c) Az Országos Köznevelési Tanáccsal együttműködve gondoskodik, hogy a politikai kultúra – benne az alkotmánytani elsajátításához megfelelő program álljon az iskolák rendelkezésére.

2. Az Országos Köznevelési Tanács lehetséges teendői a politikai kultúra megalapozása és fejlesztése terén

- a) Pályázatokat ír ki programok, taneszközök készítésére, amelyek hozzásegítenek a részt vevő típusú politikai kultúra iskolai megalapozásához.
- b) Alkotmányjogászok, politológusok és pedagógus szakértők közreműködésével jóváhagyatja a politikai kultúra, az alkotmánytani tanítására előterjesztett programokat.

3. A fejlesztő intézetek szerepe a politikai kultúra megalapozásában és fejlesztésében

- a) Összehasonlító pedagógiai kutatásokat végeznek annak földelésére, hogy milyenek a fejlett dokumentációval rendelkező országok pedagógiai eredményei és hagyományai a politikai kultúra, az alkotmánytani gondolkodás megalapozásában.
- b) Alternatív programok kidolgozását végzik, ezek legitímálása után gondoskodnak a továbbképzésről és a szaktanácsadásról.

4. Az önkormányzatok és iskolaszékek lehetséges szerepe a politikai kultúra megalapozásában

és fejlesztésében

a) A helyi önkormányzatok mint a helyi társadalom érdekeinek képviselői, a helyi hatalmi viszonyok megtestesítői tárják föl működésük módját, rendjét, hagyományait az iskoláknak avégett, hogy ez alapján az iskolák helyi programot dolgozhassanak ki a politikai kultúra aktualizáló elsajátításához.

b) Szervezzék meg, hogy az egyes iskolák pedagógusai, tanárai folyamatosan tájékozottak legyenek a helyi politika törekvéseiről, kudarcairól, konfliktusairól.

c) Versenyeket, vitafórumokat kezdeményezzenek az iskolák számára; jutalmakkal, díjakkal ismerjék el azoknak a tanulóknak az eredményeit, akik a magas színvonalú helyi politizálásban például szolgálhatnak kortársaiknak, a szülőknek, alakosoknak.

5. Az iskolák szerepe a politikai kultúra megalapozásában és terjesztésében

a) Az iskolavezetés alapvető teendője a politikai informálódáshoz szükséges feltételek (a sajtóolvasás, rádióhallgatás, tévé nézés) biztosítása.

b) Megszervezik a diák-önkormányzatokat a szakszerűség és a beavatottság elvére építve, hogy ennek fórumain tanulhassák a fiatalok a vitakultúrát, miközben érdekeikért szállnak síkra. Szimulációs játékok keretében biztosítják a részvételi demokráciával járó képességek fejlesztését, szavazást, a szavazás megszervezését, korteskedést, politikai reklámcsinálást stb.

c) Választási szisztémák kipróbálásával juttassanak gyermek, illetve diák képviselőt az iskolaszékekbe.

d) Az önkormányzatokkal együttműködve jó strukturált helyi programokat fejlesszenek ki, a programok hatását regisztrálják, az eredményes programokat terjesszék.

6. Az oktatási rendszer környezetének szerepe a politikai kultúra megalapozásában és terjesztésében

Noha Magyarországon a politizálás – sok-sok kényszerlépés hatására – fellendülőben van, mégsem mondhatjuk, hogy ez a politizálás színvonalát illetően igényes és fejlett. Ebből következik, hogy többen – így a családok egy része – nem szívesen vesznek tudomást arról, hogy az iskolában politizálnak a gyerekek, hogy az iskola a politikai kultúra elsajátítására is fölkészít. A szülők megnyerése nélkül a politikai kultúra elterjesztése iskolán belül reménytelen. Világossá kell tenni, hogy a politikai kultúrára történő felkészítés nem egy-egy párt, politikai érdekcsoport melletti kiállást jelent, hanem a politikai folyamatok megismerését, megfigyelését, kritikáját csupán. A politológiai, alkotmánytanilag megalapozott politikai kultúra terjesztéséhez, a politikai szakszerűség és felelősség értékeléséhez fontos, hogy az iskolák hiteles személyeket, politikusokat, vagy politizáló szakembereket nyerjenek meg, nemcsak egy-egy vitafórumra, hanem akár programok, taneszközök készítésére is.

7. Számba vehető következmények

Amennyiben a politikai kultúrát iskolai keretek között sikerül megalapozni, olyan nyitott fiatalok sokaságával számolhatunk, akik felkészülten működnek közre az alakuló demokráciában. Viszont, ha elmarad az iskolában a szakszerű politizálásra készítés, avagy az iskola még a politikai tájékozódást sem méltányolja, előre látható, hogy a politikai kultúra színvonala messze elmarad a nyugat-európaítól. Ez nem jelenti, hogy ez emberek nem politizálnak, amennyiben érdekeiket veszélyben látják, csak a politizálás színvonala marad alacsony és ebből fakadóan hatástalan.

Zsolnai József

Az új iskola szervezése

G. Olsen norvég iskolaigazgató a következőkkel csalogatta be a magyar pedagógusokat, főleg iskolaigazgatókat a műhelyébe: Hogyan lehet a tradicionálisan zárt és bürokratikus iskolából olyan intézménnyé átszervezni, amelyben a kölcsönös felelősség uralkodik gyermek és felnőtt között, ahol a közös munka a meghatározó a tanulók között, ahol a gyerekek nem csak reprodukálnak, hanem kreatív tevékenységen keresztül lehetnek individuumok, s ahol az iskola a helyi közösség aktív része és a tanulók érzik, hogy szerepük van a helyi kultúra és társadalom kialakításában.

Beszélgetés közben G. Olsen elmondta, hogy pályája kezdetén ő olyan tanár volt, aki szeretett tanítani, tényeket átadni, mert ebből könnyű volt tesztet készíteni, értékelni és sorrendet felállítani a gyerekek között. Az iskola, ahol dolgozott ezt az üzenetet közvetítette a diákoknak: Úlj csak ott és csináld a dolgodat. A tanárok előre mindent elkészítettek és tanították a diákokat. Az az iskola, ahol ma igazgató, azt mondja a diákoknak: Gyűjtsük össze a tényeket, nézzük meg a különböző oldalait, előnyeit és hátrányait és döntsünk közösen, működjünk együtt.

Az iskolák és munkája közbeni változásokat nem valami módszerbeli változás okozza, hanem az ő személyes változása, attitűdjének változása, amelyet különböző speciális továbbképzéseken való részvételekkel ért el. Ezt a változást környezete is észreveszi. Régi tanítványai találkozáskor azt kérdezik tőle: Mi történt magával? – s ő tudja, nincs vele semmi „baj”! csak megváltozott és ezért mindent másként csinál.

A G. Olsen által vezetett iskola az oktatási törvény, a nemzeti alaptanterv, a vizsgarendszer, a helyi önkormányzat, a szülők, a pedagógusok, a gyerekek igényei szerint működik és igazodik a helyi környezet lehetőségeihez.

G. Olsen szerint Norvégiában az oktatási törvény mondja ki az iskola humanizálást. Nem akarják, hogy az emberek vetélkedjenek egymással, általában a döntéseket közösen hozzák, sokat szavaznak.

Nemzeti alaptantervük átfogó, kulcsszavakat tartalmaz, mindenki ismerheti és a tanárok betartják – még nincs az országban két azonos iskola.

Hatodik osztályig nem osztályoznak, nem rangsorolják a gyermekeket, alapkészségeket fejlesztenek.

Vizsga a kilencedik évfolyam végén van, s hogy miből, és mikor azt nem tudják, titkos, náluk már három éve nem volt vizsga. A szaktárgyakhoz nem igazodik a vizsga tartalma – ezt változtatásosan alakíthatják éppen ezért az iskolákban.

Sokféle tankönyvük van, ezekből magas példányszámokat helyeznek el a könyvtárakban, amelyeket a tanárok, diákok választhatnak.

A helyi önkormányzat dönti el, hogy milyen típusú iskolát akar működtetni a településen, ezt hirdeti meg, és olyan tudással rendelkező tanárokat és iskolaigazgatót alkalmaz, akik ezt meg tudják csinálni.

Az iskola igazgatóját az önkormányzat választja, pályázatok alapján, ebbe senkinek nincs beleszólása.

Az iskolákban iskolatanács működik, amelyben a helyi önkormányzat, a szülők, a pedagógusok, a diákok közösségei delegálnak tagokat – megfelelő arányban. A döntéseket az iskolatanács hozza. Az iskola igazgatója nem tagja az iskolatanácsnak, nem vesz részt a döntésekben, az iskolatanács titkára felelős a hozott döntések szerinti működésért. Működik a szülők, a pedagógusok és a diákok tanácsadó testülete, de a tanácsokat nem köteles az iskolatanács figyelembe venni, ha akarja megfogadja, ha akarja nem.

Az iskola igazgatója a tanárok öntevékenységre támaszkodik, akik az iskolában a változásokat meg tudják valósítani, de nem élcsapat jelleggel működnek.

G. Olsen által vezetett iskola a hazai viszonyaink szerint 7., 8., 9. osztálynak felel meg, három évfolyamos. Szervezeti keretük az osztály, amelybe hatvan tanuló jár, akiket 30, 20, 4-5 fős csoportokban, illetve 1 vagy 2 tanulóval való egyéni foglalkoztatással okíthatnak. Az osztályokban 4-5 fős tanári csoportok dolgoznak, akik önmaguk határozzák meg munkájukat, projekteket készítenek, amelyek csak keretei a munkának, mert a tényleges programok, projektek készítésében a diákok is részt vesznek, a közös munka, a közös vállalás, az együttműködés, az egyéni és közös vállalkozás érdekében. Tevékenységük valós, társadalmilag hasznos, a helyi környezetre is kihatással levő és azt is mozgósító. Együttműködnek helyi vállalatokkal, a lakossággal, a szülőkkel, iskolákkal a programok megvalósítása érdekében.

Az iskolát a diákok működtetik, diák-álláshelyeket hirdetnek meg, amelyeket valós pályázatok útján nyerhetnek el a diákok, meghatározott időre – ezt többször is elnyerhetik vagy éppen más állásokat is kipróbálhatnak. Ezek között az iskolai adminisztráció, szervezés, szállítás, karbantartás vagy propaganda, pénzügyi és menedzseri munka egyaránt megtalálható.

A diákok jogait törvény biztosítja, a diáknak joga van bármit mondania tanárának, amiért a tanár nem büntethet.

G. Olsen iskolájában a diákoknak joguk van levelet írni az iskolaigazgatónak is, amire az igazgató köteles intézkedni. Ha például az ablak betörik, ezt a tanuló megírja az igazgatónak, ezt a gyerekek iktatják, továbbítják neki, megcsináltatja és válaszol a diáknak. Általában is, ha valami hiba van azt azonnal javítják, mert a rendezetlen környezet demoralizál.

Pedagógiájukat a részvétel pedagógiájának is nevezhetnénk, amely a bizalmon és a kölcsönös együttműködésen alapszik. Semmilyen formában nem különítik el a gyerekeket, együtt nevelik a különböző képességű az egészséges, és egészségügyi károsodott gyermekeket. Felkészítik a fiatalokat a konfliktusok humán kezelésére, a toleranciára, az együttműködésre, a sikeres életpályára. A diákok számára önismereti-, konfliktuskezelői probléma megoldó, kreativitást és tanulási készségfejlesztő foglalkozásokat tartanak – erre kiképzett pedagógusok, pszichológusok.

A diákoknak, szülőknek, tanároknak, erős érdek és szakmai szervezeteik vannak, amelyekre az iskola és a társadalom épít. A tanárszervezeteknek arra is van jogosítványuk, hogy az iskolában megvizsgálják azt is, kit alkalmaz az iskola a pályázók közül, betartja-e az

elsőbbiséget élvező, azonos képzettségű pedagógusokra vonatkozó szabályokat az iskola igazgatója.

R. Sélley Zsuzsanna

A magyar nyelv könyve

E hatalmas, több mint hatszáz oldalas könyvet egy eddig alig hallott, mostanában azonban meghökkentően magas színvonalat felmutató szellemi műhely, a Trezor Kiadó jelentette meg. A friss kiadó nagyszerű, ugyancsak friss szerzőgárdát mozgósított.

Csak három, más könyvből ismert szerzőt említenék most közülük A (damikné) Jászó Anna, e kötet szerkesztője és egyik szerzője ugyanilyen kettős minőségben szerepel A magyar olvasástanítás története című könyvben (Tankönyvkiadó, 1990.). Hangay Zoltán a pápalátogatás idején megjelent A pápák könyve és több más történelmi, nyelvészeti mű szerzője. Cs. Nagy Lajos pedig egész tankönyvsorozatot készített – a Trezor kiadásában.

A magyarnyelv könyve – címéhez méltóan – teljes körképet ad a nyelv (magyar nyelv) jelenségeiről – a kommunikáció-elmélettől a pszicho- és szociállingvisztikáig, a hangtántól a mondattanig. A kötet felépítése kiegyensúlyozott, arányos.

Az első fejezet – Általános ismeretek a nyelvről és nyelvtudományról – először a nyelv „mibenlétét”, sokféleségét, típus és eredet szerinti osztályozását, majd a nyelv tudomány problematikáját, területeit, módszereit és rövid történetét tárgyalja. A Hangtan c. fejezetben összefoglaló áttekintést kap az olvasó a beszédhangok képzéséről, osztályozásáról, a hangtani jelenségekről, s újdonságokat is: a beszédpercepcióról, a kiejtési normáról, a beszédhangok expresszivitásáról stb. A Szótan című fejezet belső taglalása: szókészlettan, szófajtan, szóalaktan és a szóalkotás – korrekt, változatos, leíró nyelvtani összefoglaló. Hasonló a Mondattan című főfejezet is, amelynek különösen érdekes záró egységei – a mondatrend, a mondatátszövés, nyelvhelyességi tudnivalók – gazdagok, friss információkban. A Jelentéstan és Szövegtan korszerű, tudományos értékű, mégis közérthető, a pedagógusok számára is jól használható ismereteket közvetít, A mai magyar nyelvjárások c. fejezet pedig gyakorlatiasan ötvözi a hangtani, alaktani és mondattani jelenségeket. A kötet sajátos fejezete a Gyermeznyelv, amely jelzi, hogy tanítóképző főiskolai tanárok fogtak össze, alkották kötetünket. Az utolsó főfejezet – A nyelvtudomány interdiszciplináris kapcsolatai – tovább tágítják a könyv kitekintési körét, a nyelvészeti tanulmányok perspektíváit.

A kötet higgadt hangvételt, gördülékeny nyelvezetét egyaránt érzékelteti a következő néhány mondat: „A világon mintegy háromezer nyelvet beszélnek. Számukat nem tudjuk pontosan meghatározni. Egyrészt azért, mert még mindig felbukkanhatnak – kihalt vagy élő – feltáratlan nyelvek; másrészt azért, mert nem mindig tudja megvonni a határt a nyelv és nyelvjárás között: pl. vannak olyan tudósok, akik a délszláv nyelvcsoporthoz tartozó macedónt önálló nyelvnek tekintik, mások pedig a bolgár nyelv egyik nyelvjárásának.” (20. lap.) „A finnugor nyelvek mondatszerkesztésére jellemző a névszói (nominális) állítmány, továbbá az, hogy a jelző a jelzett szó előtt áll, és nem veszi fel a jelzett szó rangjait; a számnévi jelző után egyes számban van a jelzett szó.” (38. lap.)

„A mezőépítkezés módja, a fogalmak kapcsolódási jellegzetességei az emberi nyelvek közötti különbségeknek a legjellemzőbb megnyilvánulásai... Egyes nyelvekben az adott

fogalomkörben a fölrendelt fogalomra nincs külön szó, az alárendelt mező egyes elemei viszont megvannak. Mindez fordítva is lehetséges. Az is előfordul, hogy az egyik nyelv több vagy kevesebb nyelvi jellel fejez ki valamit, mint a másik. Ezért nem találunk olyan szót, amelynek a jelentése két nyelv között teljesen azonos volna. A magyar szín főnévnek megfelelő angol colour szó sok egyezés mellett „festék” jelentésével eltér a magyarétól.” (449. lap.)

A fogalmak, jelenségek leírása közben a konkrét példák nemcsak pontosítják, meg világítják az elméleti tudományos mondandót, hanem változatossá, színessé, érdekessé teszik a szöveget.

Valamennyi fejezet – olykor alfejezet – után bőséges, minden tekintetben korrekt irodalomjegyzék található, így a könyv használói teljes rálátást kapnak a magyar nyelvészet eddigi eredményeire. A jól olvasható, logikusan tipografizált szöveget egyszerű, mégis informatív ábrák és táblázatok teszik teljessé.

A szövegbeli – tipográfiai – kiemelések (kürzív, félkövér, ritkított antikva és kürzív) ugyancsak finoman árnyaltak, következetesen jelzők. A szép és jó – sajnos napjainkban ritka – megoldások közé tartozik az élőfej alkalmazása, érdekes megoldás a pagina ide helyezése.

Meggyőződésem, hogy A magyar nyelv könyve egyaránt hasznos a magyar (vagy más) nyelv tanárainak csakúgy, mint bármelyik, anyanyelve iránt érdeklődő pedagógusnak, de ajánlható akár középiskolások számára is. Valódi tankönyv tehát tanulásra, önművelésre, tanításra igen-igen alkalmas kiadvány, valamint egyszerűségében is szépségdíjért kiáltó könyv született. Legföljebb a 760 forintos ár zárja ki a tömegesebb (közép)iskolai terjedését, használatát... A közelgő karácsonyra szép ajándék lehet ez a kellemes, ízléses küllemű könyv, amely egyaránt dicséri szerzői közösség és a Trezor Kiadó gondos munkáját.

Utóbbi dicséretére szól egy másik nyelvészeti könyv kiadása is. A Trezor Kiadó – ugyancsak 1991-ben – Bárczi Géza: Magyar szófejtő szótár c. munkáját is megjelentette, pontosabban újra kiadta az 1941-es kiadás nyomán. E kötet is példamutatóan gondos, ízléses és szép kivitelezésű, amelyet bármely nagyobb, régibb „hivatásos” kiadó is megirigyelhet.

Dr. Karlovitz János

DYSLEXIA SZÖVETSÉG

Dyslexiás Gyermek Szüleinek és Szakmai Segítőinek Szövetsége

Levélcím: 1088 Budapest, Baross Utca 15. Tel.: 133-9368 (8-11 óráig)

A Dyslexia Szövetség 1990-ben alakult az olvasás-írásgátolt gyermekek érdekvédelméért. Igyekszünk folyamatosan tevékenykedni védeenceinkért. Mellékelünk dokumentumokat munkánkról.

Jól tudjuk szülőtársaink milyen kálváriát járnak ha a gyermekük csak egy kicsit is eltér az átlagtól. A gyermekek bármilyen jellegű problémája az egész család életét megváltoztatja. Szerencsére egyre több szervezet alakul a különböző beteg, problémás gyermekek megsegítésére. Sajnos ezen kis és nagy szervezetekről a különböző intézmények nem

rendelkeznek megfelelő adatokkal.

Ezeken a gondokon szeretnénk segíteni a saját lehetőségeink szerint. Konkrét elképzelésünk szerint a következő feladatokat szeretnénk megvalósítani:

1. Munkánk folyamán tapasztaljuk milyen tájékozatlanok szülőtársaink, akiknek a gyermekével bármilyen egészségügyi probléma adódik elő. Sajnos sokszor az iskolák sem tudnak tanácsot adni hová lehet fordulni akár csak tanácsért is. A mi szervezetünk nagyon szívesen felvállalja, hogy egy telefonos tanácsadó szolgálatot működtessen. Természetesen itt arra gondolunk, hogy a rendelkezésünkre álló folyamatosan pótolható címlistákról a gondban lévő szülőtársainknak megadjuk az érdekelt szervezetek címét, koordinátáit.

2. Az előbbihez hasonló célunk az is, hogy létrehozzunk egy tanácsadó füzetet.

Eredetileg csak a saját problémakörünkről szándékoztunk egy kiadványt készíteni, de mivel tapasztaltuk egy-egy speciális problémával küzdő gyermekek családja milyen tehetetlen helyzetbe kerülhet, úgy döntöttünk egy speciális kiskátét hozunk létre a problémás, egészségkárosodott gyermekek érdekében.

A kiadvány címe előreláthatólag a következő lesz:

Iskolai problémák, tanulási zavarok

Hová forduljak? – hasznos tanácsok szülőknek, pedagógusoknak, segíteni akaróknak.

Szeretnénk ha eljutna a kiadvány az Önkormányzatoknak, szakembereknek evvel is segítve munkájukat.

Biztató kilátás a mai nehéz anyagi helyzetben, hogy a kiadvány anyagi fedezete rendelkezésünkre áll, mivel pályázat útján nyertünk a Közművelődési Pályázaton.

A kiadványban szerepeltetni szeretnénk a különböző segítségnyújtó szervezetek, tanácsadók címét.

Például: nevelési tanácsadó hálózat, családsegítő szolgálatok, logopédiai hálózat, iskola pszichológusi hálózat, érdekvédelmi szervezetek, speciális iskolák stb.

Szerkesszük együtt a kiadványt minden hasznos ötletét szívesen felhasználjuk. Egyedül nem megy...

Természetesen mind a két tájékoztatóban ingyenes a szerepeltetés, egyetlen feltétel az adatok minél előbbi rendelkezésre bocsátása.

És még egy nagyon fontos dolog jól tudjuk, hogy ezek a gondok a vidéken élőknek még nagyobb gondot okoznak, csak úgy tudjuk leközölni a regionális segítők adatait, ha megkapjuk.

„Gyermekhangok a világról”**Pályázat**

az általános- és középiskolás korú gyerekek számára.

Az 1992. júniusában Braziliában megrendezésre kerülő Környezet és Fejlődés Világkonferencia alkalmából a norvég környezetvédők felhívással fordultak az északi félteke népeihez. A norvég környezetvédők szándéka, hogy minél szélesebb körben vonják be a felnőtt és elsősorban a felnövekvő nemzedéket a közös feladatok meghatározásába, a gondok megoldásba.

Ehhez az előkészítő tevékenységhez csatlakoznak a pályázat kiírói, akik Magyarországon vállalják a gyermekkorosztály „meghallgatásának” a megszervezését, a vélemények összegyűjtését és a konferenciára való eljuttatását.

A pályázat kiíróit az a szándék vezérli, hogy

- segítsék a gyerekek jogainak érvényesítését úgy ahogy azt az ENSZ Alapokmánya előírja;
- tudatosítsák közös gondunkat, a természet károsodását és a környezetvédelmi problémákat, illetve azok hatását a jövő nemzedékekre;
- irányítsák a gyerekek figyelmét közvetlen környezetükre.

A fentiek alapján a pályázat meghirdetői „Gyermekhangok a világról” címmel pályázatot hirdetnek a 6-10, 10-14, 14-18 éves korosztályok számára. A pályázaton (legfeljebb 5 oldal terjedelemben) írásművel, vagy más alkotással (pl. rajz, kisplasztika, fotó) lehet részt venni.

Az írásmű vagy más alkotás témája: a gyerekeket körülvevő közvetlen vagy tágabb környezet problémáiról mondott önálló vélemény. (Hogyan látják a jelent és a jövőt, milyen ötleteik és javaslataik vagy konkrét tevékenységeik vannak annak megváltoztatására.)

A pályázati munka támogatására, az érdeklődő gyerekek segítésére kérjük a pedagógusokat és valamennyi gyerekneveléssel foglalkozó személyt, szervezetet és intézményt.

Az elkészült pályamunkákat kérjük eljuttatni legkésőbb: 1992. március 15-ig a következő címre: „Gyermekhangok a világról”

Magyar Természetvédők Szövetsége
1121 Budapest, Költő u. 21.

A beérkező pályamunkák értékelését bírálóbizottság végzi.

A legértékesebb munkák készítői jutalomban részesülnek. 30 főt – a pályázat meghirdetői egyhetes táborba hívnak 1992. április 11-15-ig, ahol közösen fogják megfogalmazni a magyarországi gyermekek véleményét.

Az elkészült dokumentumot eljuttatják a Környezet és Fejlesztés Világkonferenciára és átadják a magyar nem kormányzati környezetvédő mozgalmaknak és a kormányzati szervezeteknek. A pályázat kiírói keresik annak anyagi lehetőségét, hogy 1 fiatal személyesen is részt vehessen a világkonferencián és képviselhesse a magyarországi fiatalok véleményét.

A PÁLYÁZAT KIÍRÓI:

- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Field Studies Council Magyarországi Tereptanulmányi Központ
- Magyar Televízió
- Művelődési és Közoktatási Minisztérium
- Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS**A Közoktatásfejlesztési Alap elnyerése (1992-1994)**

Célja: a közoktatás folyamatos fejlesztése, az innovatív óvodák, iskolák, nevelő-oktató intézmények, a pedagógusok és munkacsoportjaik innovatív tevékenységének ösztönzése.

Pályázhatnak: közoktatási intézmények, intézménytársulások, pedagógus csoportok, munkaközösségek, egyéni pályázók, nevelési-oktatási intézményben dolgozó pedagógusok.

A pályázat témái:

1. A Nemzeti Alaptanterv illetve műveltség területeinek megfelelő helyi tantervek, tantárgyi rendszerek, alternatív programok, tankönyvek, taneszközök tervezése és kipróbálása.

2. Az intézmény szakmai autonómiáját kifejező, a helyi kihívásokra választ adó pedagógiai programok, innovatív eljárások tervezése és megvalósítása: az újszerű tantárgyi és tantárgyi-pedagógiai javaslatok, a tanítás-tanulás folyamatának irányítása, az iskolai belső diagnosztikus értékelés és vizsgarendszer kialakítása, a tehetséggondozás, kompenzálás, a tanulók és csoportjaik mentálhigiénés és szociális problémáinak pedagógiai kezelése, az iskola humanizálása, a tanórán, illetve iskolán kívüli tevékenységek kibontakoztatása, integrációja, koordinációja, az intézmény vezetésében, irányításában, az iskolai érdekcsoportokban megvalósuló eljárások, az intézmények és a helyi társadalom kapcsolatának fejlesztése.

3. Az intézményben folyó nevelő tevékenység megújítása, pedagógiai programjának szélesítése, kidolgozása.

4. Egyéb olyan, a közoktatás területén megvalósuló innovációs tevékenységek, amelyek segítik a sokszínű, tartalmas iskolarendszer kialakítását.

5. Olyan az iskola saját fejlesztési eredményeit bemutató továbbképzések szervezése, amelyek az eddig kifejlesztett és bevált módszerek, innovációk elterjesztését szolgálják.

A pályázattal kapcsolatos követelmények:

A programnak tartalmaznia kell:

- a megvalósítandó fejlesztés célját,
- részletes leírását,
- a folyamatellenőrzés eszközrendszerének felvázolását,
- a közreműködők bemutatását,
- a rendelkezésre álló anyagi források és támogatások mértékét,
- a költségvetést.

A pályázatok elbírálását az erre a célra kijelölt kuratórium végzi független szakértők, szakmai bizottságok közreműködésével.

A pályázattal kapcsolatos, döntésről az MKM és a KFA kuratóriuma értesíti a pályázót. A támogatás egy tanévre szól és a pályázóval a kuratórium szerződést köt, amelyben megjelöli

az elnyert összeg felhasználásának mikéntjét, az elszámolás módját, a dokumentálási kötelezettséget, és a pályázat hasznosításának módját.

A pályázatot kitöltött adatlappal és költségvetési űrlappal együtt minden év március 1-ig (1992-ben március 20-ig) lehet benyújtani három példányban az MKM Közoktatásfejlesztési Alap Titkárságára (1884. Budapest., Pf.: 1.)

A kuratórium csak mind a tartalmi, mind a formai követelményeknek eleget tevő pályázatokat értékeli.

A pályázat beadásához szükséges adatlapot és költségvetési űrlapot és a részletes tájékoztatót az MKM Ügyfélszolgálati Irodáján vagy a KFA Titkárságán, valamint a megyei/fővárosi pedagógiai intézeteknél lehet beszerezni.

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM

Átvettük a PDSZ lapjából Partnerek vagy ellenfelek?

Iskolai együttműködés PDSZ csoportok és igazgatók között 3 éves a PDSZ. Ha mérleget készítünk mit is végeztünk az elmúlt három év alatt, nem kerülhetjük ki a kérdést: Milyen változást hozott egy iskola életében, ha színre lépett egy PDSZ csoport?

I. Ha az igazgató demokratikus és érti a dolgát

Ez a fejezet rövid lesz.

Nem csak azért mert ilyen igazgató ma még nem sok, hanem azért is, mert az ilyen intézményekben a PDSZ működése természetes.

Egy ilyen munkahelyen világos, hogy milyen szerepek vannak, hogy ezeket a különböző szempontokat vállaló szerepeket, be is kell tölteni. Működő szakszervezet híján a jó igazgatók tisztán látják azt az ellentmondást, hogy egyszerre kell szigorú vezetőnek és jóságos-gondos munkaadónak lenniük. A kettős feladat aztán keveredni kezd és a munkavállalók általában a MÁSIK szerepet kérik számon.

Ha az igazgató demokratikus, érti a dolgát és PDSZ csoport is van az iskolában, valószínűleg nem jelent konfliktust a szerepek egyenes felvállalása.

Milyen feladatokkal járnak ezek a szerepek?

A munkáltatónak

1. Működtetnie kell az iskolát
2. Minél magasabb szakmai színvonalat kell teremtenie
3. Az iskola működésével kapcsolatban számtalan dolog egyszemélyű felelőse.

Szakszervezetként

1. Megfelelő munkakörülményeket kell elérnünk
2. Igazságos bérezést kell kiharcolnunk
3. El kell érniünk, hogy a munkavállalók megkapják mindazt, ami jár (bér, pótlék, köpeny, szabadság stb.)
4. Élni kívánunk jogainkkal (Munka Törvénykönyve, Oktatási Törvény, SZMSZ, Kollektív

Szerződés)

5. Megfelelő szakmai és emberi környezet kialakításáért harcolunk.

A szerepek elsősorban nem a célok minőségében különböznek. Láthatóan sok a közös cél, a közös érdek – éppen ez az, ami miatt kitűnő együttműködés alakulhat ki.

Ami az asztal másik oldalára ülteti a szakszervezeteket, az az érdekek sorrendje. (Pl.: egy munkahely megszüntetése szakmai, gazdasági érvekkel indokolható a munkáltató szempontjából, mégis szinte biztos, hogy a szakszervezet elsődleges elvként a munkahely megőrzését tűzi zászlajára.)

Amikor a működtetés igénye, és a munkavállalói érdek közel azonos súllyal ütközik, a vezetői oldal hivatalból a működést kell, hogy szem előtt tartsa. A szakszervezet számára a munkavállalói érdekek a dominánsak. Az egyeztetés az, ami eljuttathat a kompromisszumos megoldáshoz. Az egyeztetés az, ami meggátolhatja, hogy a felmerülő gondok egyedüli legkönnyebb megoldása a pedagógusok újabb lelki, fizikai és anyagi kifacsarása legyen. (Lásd: nyelvtanárok tantestületi bérkeretből történő magasabb bérezése.)

Sokszor hallani, hogy jó igazgatókra van szükség, és akkor nem kellene szakszervezetek. A fentiek alapján is érezhető, hogy legalább annyira szükség van érdekképviselőre ebben az esetben. A működő érdekképviselő kontrollt jelent, segít jónak maradni.

S még nem is említettem azt a számos pozitív példát, amikor PDSZ és intézményvezető egymást erősítve, sikerrel jártak el önkormányzatnál és egyéb fórumokon.

II. Ha nem jönnek össze a dolgok

Az intézmény tele van feszültséggel. Sok a mások hátamögötti suttogás, keserűség. Négyszemközt mind többen panaszkodnak a kiváltságosokra, a vezetőkre. A felgyülemlett gondok utat keresnek. Magától értetődően jut eszébe valakinek: PDSZ.

Információgyűjtés a szervezetről, arról kiket lehet megnyerni. A meg alakulás elszántsága, a front megnyitásának érzetét kelti mindkét félben.

Talán ügyetlen. puccsszerűnek ható fellépés az egyik oldalon, az erő megrettenése a másikon. Az új szerepet vállalók számára a megalkuvás, a megalázottság kínzás, a helyébe lép a nyílt szín, a szemtől szembe kiszolgáltatottság nyugtalanító görcse.

Talán sokaknak ismerősek ezek az érzések. De vajon melyek azok a hibák, melyeket az ezután létrejövő csoportjaink elkerülhetnek? Milyen módon lehetne csökkenteni a harc, a vagdalkozás veszélyét, és növelni a mielőbbi hasznos együttműködés esélyét?

Gyakori hibák:

- az igazgató formai hibákra hivatkozva támad,
- kétségbe vonja a jogosultságokat,
- a testület megosztásával vádol,
- szembefordítja a PDSZ csoportot a kollektívával,
- egyenként „kezelésbe veszi” a tagokat,
- visszatartja az információkat,

- fegyelmi vagy szakmai frontokat nyit,
- megpróbál megszabadulni a „veszélyes”, bajkeverő emberektől.

Hogy a PDSZ csoport

- egyszerre akar megváltoztatni mindent,
- túlságosan széles frontot nyit,
- gyakorlatlan, számos információval nem rendelkezik, így kezdeményezéseiből kevés valósul meg,
- a gyorsan mérgesedő helyzettel elrettenti a bátortalan szimpatizánsokat.

Nagyon szomorú, hogy számos iskolában a sarokba szorított, magukra maradt PDSZ-eseknek fel kellett adni harcukat, s új terepet (sokszor új munkahelyet) kellett keresniük kritikus, fokozott igazságérzettel kísért alkotó energiáikhoz.

A következő számunkban azokat a megoldásokat vesszük sorra, melyeknek konfliktus megelőző, orvosló hatása lehet.

Kovács István